

Henna Järvinen

” ETTE TIEDÄ MITÄ TÄÄ MULLE MERKKAÄ ”

Perhevapaista ja lastenhoidosta isien kertomana

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Pro gradu

Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ

Henna Järvinen: ”Ette tiedä mitä tää mulle merkkää” -Perhevapaista ja lastenhoidosta isien keromana

Pro gradu -tutkielma,

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Toukokuu 2021

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan perhevapaita, lastenhoitoa ja vanhemmuutta isien itsensä kertomana. Tutkimuksen kohteena on pienten lasten isät, jotka ovat saaneet lapsen heterosuhteessa. Perheitä koskevassa tutkimuksessa on enemmän keskitytty äitien kertomiin näkemyksiin ja siksi on tärkeää tuoda esille myös isien näkemyksiä ja kertomuksia. Tutkielmassa kysytään, miten isät kertovat perhevapaista ja miten isät kertovat lastenhoidosta ja vanhemmuudesta. Näitä aiheita tarkastellaan isyyden teemojen ja sukupuolten välisen työnjaon kautta. Isyys on ajankohtainen aihe sen vuoksi, että isiltä odotetaan nykyään suurempaa panostusta lasten hoitoon ja kotitöiden tekemiseen sekä isien toivotaan käyttävän enemmän perhevapaita.

Tämän kvalitatiivisen pro gradu -tutkielman tavoitteena on selvittää, miten isät kertovat omia näkemyksiään ja kokemuksiaan perhevapaista, lastenhoidosta ja vanhemmuudesta. Tutkimuksen teoreettisena taustana hyödynnän isyyttä, lastenhoitoa ja kotitöiden jakamista koskevia tutkimuksia sekä sukupuolitapaisuuden käsitettä

Tutkimuksen aineiston muodostavat 12 haastattelut. Aineisto on osa CHILDCARE-tutkimushanketta vuosina ja se on kerätty vuosina 2016-2017. Haastateltavien perheessä lapset ovat haastatteluhetkellä olleet 1-2 -vuotiaita. Haastattelut oli toteutettu teemahaastatteluina. Tutkimuksen analyysimenetelmänä on käytetty teorialähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että perhevapaat jaetaan perheissä pääsääntöisesti perinteisten roolien mukaan ja isät käyttävät vain heille kiintiöidyt vanhempainvapaat. Perhevapaita pitäneet isät kuvasivat perhevapaalla oloa kivaksi ajaksi ja pitivät siitä, että saivat viettää aikaa lasten kanssa. Isät osallistuvat lasten hoitoon ja kotitöiden tekemiseen, mutta päävastuu niistä on edelleen äideillä.

Tutkielman tuloksista voidaan päätellä, että perinteiset roolit perhevapaiden jakamisessa ovat vielä tiukasti kiinni. Lastenhoitoon ja kotitöiden tekemiseen isät osallistuvat enemmän, mutta tekevät enimmäkseen sitä, mikä on miehelle ominaista sukupuolitapaista toimintaa. Isät pitävät lasten kanssa leikkimisestä ja yhdessä tekemisestä, mutta odottavat sitä, että lapset kasvavat ja vuorovaikutus lisääntyy.

Avainsanat: isyys, vanhemmuus, perhevapaat, lastenhoito, sukupuolitapaisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

SISÄLLYS

1.	Johdanto	1
2.	Perhepolitiikka ja perhevapaat	4
	2.1 Perhepolitiikka	4
	2.2 Perhevapaat ja perhevapaaudistus	6
	2.3 Perhevapaat muissa Pohjoismaissa	8
	2.4 Perhevapaiden käyttö Suomessa	9
	2.5 Perhevapaat ja työelämä	12
3.	Isyys, vanhemmuus ja sukupuoli	15
	3.1 Biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys	16
	3.2 Perinteinen, aktiivinen ja paikkaansa hakeva isyys	17
	3.3 Uusi isyys, jaettu vanhemmuus ja isyyteen sitoutuminen	18
	3.4 Isä hoivaajana.....	20
	3.5 Arki ja sukupuolitapaisuus.....	22
	3.6 Kotityöt ja lastenhoito	24
4.	Tutkimustehtävä	28
5.	Aineisto ja menetelmät	29
	5.1 Aineisto.....	29
	5.2 Haastattelu ja teemahaastattelu	30
	5.2 Sisällönanalyysi menetelmänä	31
	5.3 Aineiston analyysin toteutus.....	34
	5.4 Tutkimuksen eettisyys.....	35
6.	Perhevapaat	37
	6.1 Perhevapaiden käyttö ja jakaminen vanhempien kesken	37
	6.2 Päivähoito ratkaisuna	39
	6.3 Isien kokemuksia perhevapaista	41
	6.4 Perhepoliittiset näkemykset.....	42
7.	Lastenhoito ja vanhemmuus	49
	7.1 Lastenhoito	49
	7.2 Lastenhoito, kodinhoito ja roolijako.....	51
	7.3 Isyys ja vanhemmuus.....	54
8.	Pohdinta ja yhteenveto	58
	8.1 Pohdintaa tuloksista	58
	8.2 Tutkimuksen teosta ja jatkotutkimusaiheet	63
	8.3 Yhteenveto	64
9.	Lähteet:	66

1. Johdanto

Vanhemmuus on ollut usean vuosikymmenen ajan perhetutkimuksien kohteena. Vanhemmuus voidaan käsittää tasa-arvoisena käsitteenä, koska se viittaa molempien vanhempien merkitykseen. Toisaalta, kun puhutaan vanhemmasta, sillä viitataan usein äitiin eikä isään. (Jokinen 2005, 129.) Myös perhetutkimuksissa on keskitytty enemmän äitien näkemyksiin ja kertomuksiin isien sijaan. Vasta 2000 -2010 -luvulla perheiden tutkimuksessa keskityttiin aiempaa enemmän miehiin ja isiin sekä työhön liittyvissä tutkimuksissa, että perheisiin liittyvissä tutkimuksissa. (Bianchi & Milkie 2010, 718.) Se, että perheiden tutkimuksessa on kiinnostuttu enemmän äitiydestä, herätti oman kiinnostukseni isyyttä kohtaan. Tässä tutkielmassa tarkastellaan isien kertomia kokemuksia ja näkemyksiä lastenhoidosta ja perhevapaista. Lastenhoito, kotityöt ja perhevapaat on perinteisesti ajateltu kuuluvan naisille, mutta nykyään naiset odottavat miehiltä tasa-arvoista osallistumista lastenhoitoon ja kotitöihin sekä isien odotetaan käyttävän perhevapaita.

Isyydestä puhuttaessa ajankohtainen aihe viime vuosina on ollut perhevapaiden epätasainen jakautuminen. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 isyysvapaita piti 61 187 isää, mutta vain 10 prosenttia kaikista vanhempainvapaista oli isien pitämiä. Vapaiden käyttö on kuitenkin yleistynyt. Vuonna 2007 vanhempainvapaata piti vain 6 prosenttia isistä ja vuonna 1997 vain alle 4 prosenttia isistä. (Tilastokeskus, 2018.) On myös isiä, jotka eivät pidä ollenkaan perhevapaita. Näitä isiä on viidennes kaikista isistä. (THL 2019 a.) Syitä siihen, että miksi isät eivät jää kotiin on esimerkiksi se, että isät eivät uskalla hoitaa lasta yksin, perheen tulotason pelätään laskevan ja se, että yleisenä normina on ollut se, että äiti hoitaa lapsia ja isä käy töissä. Isien työpaikoilla voidaan suhtautua negatiivisesti kotiin jäämiseen (esim. <https://duunitori.fi/tyoelama/pitkat-isyysvapaat-toimitusjohtaja>) tai sille ei anneta mahdollisuutta.

Keskustelu perhevapaista ja lastenhoidosta on ajankohtainen. Syksyllä 2020 Helsinki päätti poistaa kotihoidontuen kuntalisän yli 1-vuotiaiden lasten vanhemmilta. Kotihoidontuen kaupunkikohtaista Helsinki-lisää on maksettu lapsen kahteen ikävuoteen saakka lasta kotona hoitavalle vanhemmalle Kelan maksaman kotihoidontuen lisäksi. Lisä on ollut suuruudeltaan 264 euroa kuukaudessa alle 1,5-vuotiailta ja 218 euroa kuukaudessa 1,5 – 2 -vuotiailta. Leikkausten myötä, jatkossa Helsinki-lisää maksetaan lasta kotona hoitavalle vanhemmalle

yhteen ikävuoteen asti. (Valtanen 2020, YLE 1) Muutos on tulossa voimaan kesäkuun 2021 alussa. Myös useat muut kunnat ovat suunnittelemassa leikkauksia kuntalisään. (Valtanen 2020, YLE 2) Leikkauksilla voi olla vaikutusta siihen, miten perheessä neuvotellaan lastenhoidosta ja minkälaisia päätöksiä lastenhoidon suhteen tehdään.

Julkisen hallinnon puolelta halutaan tuoda esille isien merkitystä ja tärkeyttä. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Väestöliitto jakavat esimerkiksi vuosittain Vuoden isä -palkintoja. Palkintoja on jaettu vuodesta 2006 alkaen. Palkintojen jakamisen tavoitteena on vahvistaa isyyttä, edistää lapsen etua, tukea työn ja perheen yhteensovittamista sekä naisten ja miesten tasa-arvoa. (Väestöliitto 2019.)

Perhepoliittisilla toimilla on jo pitkään tavoiteltu sitä, että miehet ottaisivat enemmän osaa lasten ja kodin hoitoon mikä vaikuttaisi perheiden sisäiseen tasa-arvoiseen töiden jakamiseen. Tässä suhteessa mukaan tulee perheiden eletty arki ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Kotitöiden ja lastenhoidon epätasa-arvoinen jakautuminen on ollut jo pitkään kiinnostuksen kohteena sekä tutkimuksissa että julkisessa keskustelussa. Vastuu kotitöistä ja lastenhoidosta kasaantuu usein naisille (Paajanen 2006, 68; Haataja 2009, 129). Naisliikkeet ovat pitkään vaatineet isiä osallistumaan enemmän kotitöihin (Jokinen 2005, 31).

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan perhevapaita, lastenhoitoa ja vanhemmuutta isien itsensä kertomana. Tutkimuksen kohteena on pienten lasten isät, jotka ovat saaneet lapsen heterosuhteessa. Perheitä koskevassa tutkimuksessa on enemmän keskitytty äitien kertomiin näkemyksiin ja siksi on tärkeää tuoda esille myös isien näkemyksiä ja kertomuksia. Tutkielmassa kysytään, miten isät kertovat perhevapaista ja miten isät kertovat lastenhoidosta ja vanhemmuudesta. Näitä aiheita tarkastellaan isyyden teemojen ja sukupuolten välisen työnjaon kautta.

Tutkielman rakenne etenee seuraavanlaisesti. Seuraavassa luvussa esittelen yleisesti perhepolitiikkaa ja perhevapaita. Kolmannessa luvussa esittelen isyyden erilaisia määritelmiä, isää hoivaavana vanhempana ja jaettua vanhemmuutta. Luvussa käsitellään myös arkea, lastenhoitoa ja kotitöiden tekoa sukupuolen kautta. Neljännessä luvussa esittelen tutkimustehtävän ja tutkimuskysymykset. Viides luku sisältää aineiston esittelyn, analyysimenetelmät ja eettisen pohdinnan. Tutkimuksen tulokset on jaettu kahteen erilliseen lukuun, joita käsitellään luvuissa kuusi ja seitsemän. Luvussa kuusi esittelen tuloksia

perhevapaisiin liittyen ja luvussa seitsemän esittelen tuloksia lastenhoidon ja vanhemmuuden kautta. Tutkielman viimeinen luku sisältää tutkimuksen pohdinnan ja johtopäätökset.

2. Perhepolitiikka ja perhevapaat

Tutkielman kannalta oleellinen aihe on perhepolitiikka ja siihen sisältyvät perhevapaat. Seuraavaksi esittelen mitä tarkoitetaan perhepolitiikalla. Sen jälkeen esittelen, minkälaiset perhevapaat ovat nyt ja minkälainen on tällä hetkellä tuleva perhevapaaudistus. Tämän jälkeen käydään läpi sitä, minkä verran isät käyttävät perhevapaita ja mitkä ovat syitä perhevapaiden käytölle ja käyttämättä jättämiselle.

2.1 Perhepolitiikka

Perhe on olennainen osa politiikkaa ja yhteiskuntaa. Perhe on yhteiskunnallinen instituutio ja yhteiskunnan kulmakivi, mutta myös päätöksentekijä ja toimija. Yksittäisen perheen valinnat eivät välttämättä näy laajemmassa mittakaavassa, mutta perheet yhdessä voivat tehdä jopa institutionaalisia muutoksia. (Esping-Andersen 1999, 47.) Tästä syystä perhe on tärkeässä osassa politiikkaa tehtäessä.

Perhepolitiikan tavoitteena on saada aikaan monenlaista hyvää ja kun saadaan aikaan onnistunutta perhepolitiikkaa, se vaikuttaa suoraan väestön hyvinvointiin. Lapsen synnyttäminen ja hoitaminen tuo lapsen vanhemmille uusia menoja ja kustannuksia. Perhepolitiikan avulla voidaan parantaa perheiden taloudellisia mahdollisuuksia selvittää uusista menoista. Laajemmassa kuvassa ajateltuna perhepolitiikalla tuetaan syntyvyyttä ja väestön uudistumista sekä edistään tasa-arvoa, joka syntyy sen seurauksena, miten eriarvoiseen asemaan lapsen synnyttäminen ja hoitaminen asettaa miehet ja naiset. (Lainiala 2010, 7; Haataja 2009, 129.) Yhtenä keinona miesten ja naisten välisen tasa-arvopyrkimyksen saavuttamiseksi on ollut naisten vapauttaminen kotoa työmarkkinoiden käytettäväksi (Haataja 2009, 129). Sukupuolten tasa-arvoa on pidetty Pohjoismaiden tunnusmerkkinä, mutta esimerkiksi työmarkkinoilla sukupuolten välinen epätasa-arvo näkyy edelleen selkeästi (Borchorst 2012, 106). Voidaan siis sanoa, että perhepolitiikalla on vaikutusta useisiin elämän osa-alueisiin.

Kuten edellisessä kappaleessa mainittiin, perhepolitiikan toimilla on haluttu vapauttaa naiset työmarkkinoiden käytettäväksi (Haataja 2009, 129). Vanhempia on haluttu tukea työn ja perheen yhteensovittamisessa, jotta naiset pääsevät osallistumaan työelämään (Lainiala 2010, 7). Naisten työllistymisellä on vaikutusta perheen käytettävissä oleviin tuloihin. Erityisesti naisten oikeudet ja työllistyminen yhteiskunnassa ovat saaneet paljon huomiota korvaten perinteisen

niin sanotun mieselättäjän mallin (Esping-Andersen 1999, 18). Vaikka mieselättäjä-malli on ehkä joskus ollut vallitseva, se ei enää ole (mt. 50-51). Naisten siirtyminen työelämään on johtanut siihen, että mieselättäjä mallin sijaan yhden palkansaaja normista on siirrytty kahden palkansaajan ja elättäjän malliin (mt. 1999, 47). Suomalainen perhepolitiikka onkin osittain perustunut sille ajatukselle, että perheessä on kaksi ”perheenelättäjää”. Kahden perheenelättäjän mallin mukaisesti perhepolitiikan keinoilla on haluttu tukea vanhempia työn ja perheen yhteensovittamisessa. (Lainiala 2010, 7.)

Perhepoliittiset tuet ovat perhepolitiikan merkittävä alue. Perhepolitiikassa on pohjimmiltaan kyse siitä, miten kaikkien kotitalouksen ja perheiden sekä lapsiperheiden välillä jaetaan valtion resursseja. Valtion lapsiperheille jakamalla tuilla on monenlaisia vaikutuksia, tuet esimerkiksi vaikuttavat perheen hyvinvointiin taloudellisesti ja sosiaalisesti. Tuilla voi olla myös vaikutusta siihen, koetaanko lastenhankinta mahdollisena asiana omalle perheelle. (Lainiala 2010, 8.) Tukien lisäksi perhepolitiikalla on muitakin tavoitteita. Muilla tavoitteilla on haluttu esimerkiksi tukea lasten kasvua ja kehitystä, tarjota erilaisia vaihtoehtoja siihen, miten perheet voivat hoitaa lapsia, lisätä kotitöiden arvostusta, lisätä perheiden kulutusmahdollisuuksia sekä tukea ja parantaa työelämän ja vanhemmuuden yhteensovittamista (mt. 8).

Perhepolitiikkaan lasketaan kuuluvaksi myös perhepoliittiset palvelut. Yksi tärkeimmistä perhepoliittista palveluista on päivähoito, eli lakisääteinen kunnallinen varhaiskasvatus. (Kontula 2018, 8; Lainiala 2010, 24.) Jos lasta ei halua laittaa päivähoitoon, lapsia voidaan hoitaa päivähoiton sijaan kotona kotihoidon tuen avulla (Kela, 2021 d). Sen sijaan, että äidit ovat kotona hoitamassa lapsia kotihoidon tuen turvin, äitejä on haluttu kannustaa osa-aikatyöhön joustavan hoitorahan avulla (Kontula 2018, 17). Osa-aikatyön tekeminen ja päivähoiton tarjoaminen tukevat perhepolitiikan tasa-arvopyrkimystä ja kahden ”perheenelättäjän” mallia tarjoamalla vanhemmille mahdollisuuden yhdistää töiden tekeminen ja perhe-elämä.

Isyyteen ja vanhemmuuteen liittyvät poliittiset toimenpiteet kuuluvat perhepolitiikkaan. Isyys on aiemmin ollut yksi tasa-arvopolitiikan teemoista, mutta nyt se on muuttunut perhepoliittiseksi kysymykseksi (Rantalaiho 2003, 202.) Isyyspolitiikan toimilla tavoitellaan muutosta. Yksi keskeinen toimenpide, jolla on haluttu saada aikaan muutosta, on esimerkiksi

isyysvapaiden lisääminen. Isyysvapaiden lisäämisellä on tavoiteltu sitä, että isät käyttäisivät enemmän perhevapaita. (Aalto 2010, 16). Isät itse eivät ole olleet niin aktiivisia isyysvapaiden lisäämiseksi, vaan nykyisten perhevapaiden taustalla on naisten aktiivisuus ja tasa-arvopyrkimykset (Mykkänen 2010, 68).

Pelkästään isälle kiintiöity vanhempainvapaa on ollut Pohjoismaisessa perhepolitiikassa ainutlaatuinen piirre. Kun isälle kiintiöityä jaksoa ei voida siirtää äidille, isän tulee käyttää oma kiintiöity osuutensa vanhempainvapaista, jotta perhe voi hyödyntää vanhempainvapaat täysimääräisesti. (Rantalaiho 2003, 207.) Toisesta näkökulmasta katsottuna isälle kiintiöityjen vapaiden voidaan ajatella oleva positiivista syrjintää, koska sillä tavoitellaan isien aseman parantamista tasa-arvopyrkimysten saavuttamiseksi (mt. 208). Isille kiintiöidyillä vapailla on kuitenkin saavuttu se, mihin niillä on pyritty. Isät ovat alkaneet käyttää enemmän perhevapaita sitä mukaa kun isille on osoitettu omia vapaita, joita ei voi siirtää äidille (Eerola 2015, 415).

Tässä osiossa esittelin, mitä tarkoitetaan perhepolitiikalla ja miten politiikan keinoin voidaan vaikuttaa perheiden toimiin. Seuraavaksi esittelen perhevapaita ja valmisteilla olevaa perhevapaauudistusta.

2.2 Perhevapaat ja perhevapaauudistus

Perhevapaat koostuvat useasta eri vapaasta, joita voidaan käyttää lasten hoitamiseen. Perhevapaisiin katsotaan kuuluvaksi äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa sekä hoitovapaat, joita ovat hoitovapaa, osittainen hoitovapaa ja tilapäinen hoitovapaa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2019, b.)

Äitiysvapaa on ensimmäinen vapaa, joka tulee käytettäväksi uuden lapsen kohdalla. Äitiysvapaalle voi jäädä noin 5-8 viikkoa ennen lapsen laskettua syntymäaikaan. Äitiysvapaan aloituksen ajankohdan saa itse valita. Äitiysvapaan ajalta maksetaan äitiysrahaa 105 arkipäivältä eli noin neljän kuukauden ajan. (Kela 2021, a.) Isyysvapaa on kestoaltaan noin 9 viikkoa. Vapaan kestosta 1-18 arkipäivää isä voi olla yhtä aikaa kotona äidin kanssa silloin, kun äiti saa joko äitiys- tai vanhempainrahaa. Loput isyysvapaapäivät on mahdollista pitää korkeintaan kahdessa jaksossa, sen jälkeen kun vanhempainrahan saaminen on loppunut. Toisin kuin äitiysvapaan, isyysvapaan voi aloittaa sitten, kun vauva syntyy. Isyysvapaat on

pidettävä siihen mennessä, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta. Isyysvapaita ei voi siirtää äidille. (Kela 2021, b.) Äitiys- ja isyysvapaan lisäksi kumpikin vanhempi voi pitää vanhempainvapaata. Vanhempainvapaan kesto on noin puoli vuotta eli 158 arkipäivää. Vanhempainvapaan päättyessä lapsi on noin yhdeksän kuukauden ikäinen. Vanhempainvapaan käytöstä vanhemmat voivat sopia keskenään. Vanhemmat voivat jakaa vanhempainvapaan tai toinen vanhemmista voi pitää koko vapaan. Molemmat vanhemmat eivät kuitenkaan voi olla vanhempainvapaalla samaan aikaan. (Kela 2021, c.)

Vanhempainvapaiden jälkeen voi hoitaa lasta kotona, jolloin voi saada kotihoidon tukea, lapsi voidaan laittaa kunnalliseen päivähoitoon, lapselle voidaan järjestää yksityinen päivähoito, jolloin voi saada kotihoidon tai yksityisen hoidon tukea tai vanhempi voi tehdä töitä korkeintaan 30 tuntia viikossa ja saada joustavaa hoitorahaa. Kotihoidon tukea voi saada alle 3-vuotiaasta lapsesta, jota hoidetaan esimerkiksi kotona, mutta ei kunnan päivähoitossa. Hoitaja voi olla lapsen vanhempi tai joku muu henkilö. Kotihoidon tuen lisäksi jotkut kunnat maksavat kotihoidontuen kuntalisää. (Kela, 2021 d.)

Perhevapaiden voidaan siis sanoa koostuvan erilaisista etuuksista, joita maksetaan siitä, että hoitaa lasta kotona. Osa etuuksista on sidottu vanhemman sukupuoleen ja osalla etuuksista tuetaan myös sitä, että joku muu kuin oma vanhempi hoitaa lasta. Tukemalla sitä, että lasta voi hoitaa joku muu kuin oma vanhempi, tuetaan vanhempien töissä käymistä ja kahden perheenlättäjän mallia. Seuraavaksi esittelen, miten edellä mainitut perhevapaat ovat muuttumassa tulevan perhevapaaudistuksen myötä.

Pääministeri Sanna Marinin hallitus on toteuttamassa hanketta perhevapaaudistuksesta. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan elokuussa 2022. Uudistuksen malli on niin sanotusti 1+7+7-malli. Ennen vanhempainrahan alkua raskaana oleva vanhempi saa 40 päivärahan mittaisen niin sanotun raskausrahan. Raskausrahan tarkoituksena on suojata loppuraskaus. Lapsen synnyttyä kumpikin vanhempi saisi 160 päivärahopäivän kiintiön. Omasta kiintiöstään on mahdollista luovuttaa toiselle vanhemmalle 69 päivää. Mallissa vanhempainpäivärahopäivä olisi yhteensä 12,8 kuukautta ja raskausrahan kanssa päivärahopäiviä olisi yli 14 kuukautta. Varhaiskasvatuksen käyttöoikeus tulisi alkamaan sinä kuukautena, kun lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. (Eduskunta 2021.) Nykyisiin perhevapaisiin verrattuna molempien vanhempien omat kiintiöt kasvaisivat.

Uudistuksen mallissa päivärahapäiviä on mahdollista käyttää siihen asti, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta. Ainoastaan raskausraha on yksijaksoinen, muut päivärahapäivät on mahdollista käyttää useassa osassa. Uudistuksen myötä kaikki lapsen huoltajat saavat yhtäläisen oikeuden päivärahapäivien käyttämiseen riippumatta siitä, mikä on vanhemman sukupuoli, onko vanhempi lähi- vai etävanhempi tai siitä, onko vanhempi biologinen vanhempi vai adoptiovanhempi. (Eduskunta 2021.)

Perhevapaaudistuksella tavoitellaan useita eri tavoitteita. Yhtenä tavoitteena on, että hoitovastuu ja perhevapaat jakautuisivat jatkossa tasaisesti molempien vanhempien kesken. Toisena tavoitteena on vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta työelämässä. Kolmantena tavoitteena on pienentää sukupuolten välisiä palkkaeroja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.)

Tässä osiossa esittelin tämän hetkiset perhevapaat sekä tulevan perhevapaaudistuksen tämän hetkisen mallin. Seuraavaksi esittelen perhevapaiden käyttöä muissa Pohjoismaissa.

2.3 Perhevapaat muissa Pohjoismaissa

Verrattuna muihin Pohjoismaihin, Suomessa isät pitävät vain vähän perhevapaita (Eerola 2015, 415). Nykyisin kaikissa Pohjoismaissa, Tanskaa lukuun ottamatta, on isille kiintiöity osa vanhempainvapaista. Ensimmäisenä Pohjoismaana isille kiintiöidyn osuuden otti käyttöön Norja jo vuonna 1993. Tällöin isien osuus oli neljä viikkoa yhteensä 42 viikon mittaisesta vanhempainvapaasta. Ruotsissa otettiin isäkiintiö seuraavana maana käyttöön vuonna 1995 ja Islannissa isäkiintiö tuli käyttöön vuonna 2001. Myös Tanskassa otettiin isäkiintiö käyttöön Ruotsin jälkeen vuonna 1998. Tanska kuitenkin lopetti isäkiintiöt jo vuonna 2002. Tanskassa isälle kiintiöity osuus oli kahden viikon mittainen. Vaikka Tanskassa ei nykyisin ole lain tarjoamaa isälle kiintiöityä vanhempainvapaata, isät ovat oikeutettuja ansiosidonnaiseen korvamerkittyyyn vapaaseen silloin, jos niin on sovittu toimialakohtaisessa työsopimuksessa. (Miettinen 2017, 45.) Isä saa pitää ansiosidonnaista vanhempainvapaata silloin, jos hänen työsuhteensa sen sallii.

Suomessa isille kiintiöity vanhempainvapaajakso tuli voimaan vuonna 2003. Tällöin isät saivat kaksi viikkoa ylimääräistä ansiosidonnaista vapaata, jos he käyttivät vanhempainvapaasta kaksi viikkoa. Tanskaa lukuun ottamatta Pohjoismaissa on useaan kertaan pidennetty isille

kiintiöityjä vapaita 2000 -luvulla. Pisimmät isille kiintiöidyt vapaat ovat Ruotsissa ja Islannissa, näissä maissa isien omien vapaiden kesto on kolme kuukautta. Suomessa ja Norjassa isille kiintiöityjen vapaiden kesto on hieman yli kaksi kuukautta. Eniten isille kiintiöityjä vapaita käytetään Pohjoismaista Islannissa ja Ruotsissa, missä on myös edellä mainitun mukaisesti pisimmät vapaat. (Miettinen 2017, 45 – 48.) Pohjoismaissa isät ovat ruvenneet käyttämään perhevapaita sitä mukaa kuin heille on osoitettu omia vapaita (Eerola 2015, 415).

Perhevapaiden ansiosidonnaisuutta on pidettynä tärkeänä siksi, että sen on ajateltu houkuttelevan enemmän isiä käyttämään vapaita. Käytännön tasolla on kuitenkin huomattu, ettei vapaasti jaettava vanhempainvapaa houkutellut isiä niissä maissa, joissa korvaus vapaan ajalta on samalla tai lähes samalla tasolla kuin ansiotulot. Tästä on hyvänä esimerkkinä Norja. Vaikka Norjassa päivärahakorvaus on 100% ansiotuloista ja maksimikorvauksen tuloaraja on korkealla, eivät isät juuri käytä vanhempainvapaita omaa kiintiötään enempää. Myös Suomessa korkeamman korvaustason on toivottu olevan isille kannustava tekijä vanhempainvapaiden käyttöön. Vuosina 2007-2015 Suomessa molempien vanhempien oli mahdollista saada korotettua päivärahaa vanhempainvapaan ensimmäiseltä 30 päivältä. Korvaustason korotuksesta huolimatta vaikutukset olivat vähäisiä. (Miettinen 2017, 52 – 54.)

Tässä osiossa käsiteltiin perhevapaiden käyttöä suhteessa muihin Pohjoismaihin. Seuraavaksi esittelen tarkemmin, miten perhevapaita käytetään Suomessa.

2.4 Perhevapaiden käyttö Suomessa

Seuraavaksi esittelen perhevapaiden käyttöä Suomessa. Suomessa Kansaneläkelaitos (Kela) pitää tilastoja maksamistaan etuuksista. Kelan viimeisin lapsiperheiden etuustilasto on vuodelta 2019. Tilastossa on uusimmat tiedot siitä, miten Suomessa perhevapaiden tukien maksut jakautuvat äideille ja isille. Kaikista vanhempainpäivärahapäivistä äideille korvattiin 89 prosenttia ja isille korvattiin 10,8 prosenttia vanhempainpäivärahapäivistä . 57 880 isälle maksettiin isyyssrahaa ja äitiyssrahaa sai 55 930 äitiä. Suurin osa isyyssrahan päivistä maksettiin isille äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana. Tänä aika isyyssrahaa sai 36 544 isää. Loput isyyssrahapäivät käytettiin äitiys- ja vanhempainrahakauden jälkeen. (Kela 2020, 7 – 9.)

Vuonna 2019 vanhempien keskenään jaettavissa olevan vanhempainvapaan piti yleensä äiti. Isille korvattiin vain kaksi prosenttia kaikista vanhempainpäivärahapäivistä. Tämä tarkoitti

sitä, että 65 497 äitiä ja 2 685 isää sai vanhempainrahaa. Vuonna 2019 kotihoidon tukea maksettiin 89 662 henkilölle ja tästä määrästä oli 7,5 prosenttia miehiä. (Kela 2020, 10.) Tilastoista käy siis ilmi, että äidit käyttävät edelleen suurimman osan kaikista perhevapaista.

Vanhempainvapaan eli vanhempien kesken vapaasti jaettavissa olevan vapaan ajatellaan vahvasti kuuluvan äidille. Tämä johtuu siitä, että vanhempainvapaata pitävät lähinnä äidit, vaikka isillä on ollut pitkään mahdollisuus pitää vanhempainvapaata. Jos sanotaan äidin olevan äitiyslomalla, hän saattaa oikeasti olla vanhempainvapaalla. (Lammi-Taskula 2003, 295). Tällä voi olla vaikutusta siihen, että perheissä ajatellaan, että äiti pitää vanhempainvapaat ja siksi perheessä ei ehkä neuvotella isän mahdollisuudesta pitää myös vapaata. Toisaalta, naiselle vanhempainvapaa on itsestänselvyys ja saavutettu etuus. Saavutetuista eduista on vaikea luopua ja siksi äiti ei välttämättä halua luovuttaa omasta vapaastaan osaa toiselle vanhemmalle. (Rantalaiho 2003, 210 – 211.)

Aiemmin esitetty tilastoja perhevapaiden käytöstä tukee myös aiemmat tutkimustulokset. Isien osuus pidetyistä perhevapaista on vielä alhainen, vaikka isyyslomaa isät pitävät ahkerasti (Lainiala 2010, 47). Suurin osa isistä käyttää lyhyttä 2-3 viikon mittaista isyysvapaata, jonka saa pitää samaan aikaan äidin ollessa myös äitiys- tai vanhempainvapaalla. Syitä sille, minkä takia isä ei pidä lyhyttä isyysvapaata ollenkaan on perheen taloustilanne, työtilanne tai se, että isä ei ole työelämässä (Kontula 2018, 12). Vaikka perhevapaan käyttämättömyydelle kerrotaan syyksi talouden kärsiminen, ei perheissä tehdä tosiasiallisesti taloudellisia laskelmia niin usein kuin annetaan olettaa (Salmi 2006, 420). Syitä sille, miksi isät pitävät lyhyen isyysvapaan on isän halu tutustua lapseen, isät ajattelevat vanhemmuuden olevan yhteinen asia ja isillä on halu auttaa puolisoa lapsen hoidossa (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi 2017, 132).

Nykyisen muotoista isäkuukautta pitää eniten yli 30-vuotiaat isät, esikoislusten isät ja hyvätuloisten puolisoitten isät. Vastaavasti isäkuukauden pitämättömyyttä ennustaa se, että isällä on ollut työttömyyskokemuksia lähivuosina ja ajatusmalli siitä, että miehen tulee olla vastuussa koko perheen toimeentulosta. Aiempi työttömyys voi vaikuttaa siihen, että vaikka isä haluaisi pitää isyysvapaata ja isä ajattelee sen olevan tärkeää, isä ei uskalla pitää vapaata. (Lammi-Taskula ym. 2017, 132 – 134.) Isien kertomat perustelut isäkuukauden pitämiseksi ovat samanlaiset kuin lyhyen isyysvapaan pitämisen perustelut. Perusteluiksi isäkuukauden pitämiseksi isät ovat kertoneet halun viettää aikaa lapsen kanssa, isät pitävät vanhemmuutta

vanhempien yhteisenä asiana, isät haluavat auttaa puolisoa ja isät haluavat pitää taukoa töistä. Esteenä isäkuukauden pitämiselle isät kertovat taloudelliset syyt, isän puoliso hoitaa lapsia kotona ja sen, että isä ei pidä isäkuukautta tarpeellisena. Työelämään liittyvät syyt olivat myös syinä isäkuukauden pitämättä jättämiselle. Isät kertoivat isäkuukauden esteenä olevan se, että puolisollla ei ole työpaikkaa, johon mennä siksi aikaa, kun isä pitäisi isäkuukautta ja isän oma työtilanne ja työkiireet eivät ole sallineet isäkuukauden pitämistä, vaikka isällä olisi halua pitää vapaata. (Mt. 2017, 132 – 134.) Vaikka isät mainitsivat esteenä isäkuukauden pitämiselle sen, että puoliso hoitaa lapsia kotona, tutkimuksessa tuli ilmi, että enemmistössä perheistä äiti oli samaan aikaan kotona, kun isä piti isäkuukautta. Äidin kerrottiin olevan kotona esimerkiksi vuosilomalla, työttömänä tai muusta syystä. (Mt. 2017, 132.)

Isyyysvapaata pidemmälle vapaalle jääminen on isien keskuudessa harvinaista (Lainiala 2010, 47), mikä tulee ilmi myös vuoden 2019 tilastoista, joissa isien osuus vanhempainrahapäivistä oli vain kaksi prosenttia ja kotihoidon tuen käytöstä miesten osuus oli vain 7,5 prosenttia (Kela 2020, 10). Vanhempain kesken vapaasti jaettava vanhempainvapaata käyttää harva isä. Isät, jotka pitävät vanhempainvapaata ovat todennäköisimmin yli 30-vuotiaita, esikoislasten isiä tai pienituloisia isiä. Tietoisuus siitä, että isän on mahdollista jakaa vanhempainvapaita äidin kanssa, on lisääntynyt 2000-luvun kuluessa. Tietoisuus isän mahdollisuuksista on lisännyt myös vanhempain välistä keskustelua asiasta. (Lammi-Taskula ym. 2017, 133)

Vain harva isä käyttää kotihoidontukea ja hoitovapaata. Kotihoidontuella lasta hoitavat todennäköisimmin ne isät, joiden puoliso on töissä johtajan tai ylemmän toimihenkilön asemassa ja puoliso on hyvätuloinen. Isän oma hyvätuloisuus vähentää sitä todennäköisyyttä, että isä käyttäisi kotihoidon tukea. Hoitovapaalle jäämistä perustellaan samoilla syillä, kuin isäkuukauden pitämistä. Hoitovapaalle jäämistä perustellaan isän halulla viettää enemmän aikaa lapsen kanssa, vanhemmat haluavat, että lasta hoidetaan pidempään kotona, isät ajattelevat vanhemmuuden olevan vanhempain yhteinen asia ja isät jäävät hoitovapaalle, koska haluavat pitää taukoa ansiotyöstään. Syitä siihen, miksi isät eivät jää hoitovapaalle on useita. Isät kertoivat yleisimmäksi syyksi hoitovapaalle jäämättömyydelle perheen talouden. Muiksi syiksi isät ovat kertoneet, etteivät pidä isän pitämää hoitovapaata tarpeellisena, puolisollla ei olisi ollut työpaikkaa mihin mennä ja lapsi on mennyt päivähoitoon suoraan

vanhempainvapaiden päätyttyä. (Lammi-Taskula ym. 2017, 133.) Kotihoidontuella äidit hoitavat lasta yleisimmin siihen saakka, kunnes lapsi on vähän alle 2-vuotias (Närvi 2017, 98).

Viidesosa isistä ei käytä perhevapaita ollenkaan. Isien perhevapaiden käyttämättömyyttä voidaan ennustaa muutamien tekijöiden kautta. Perhevapaiden käyttämättömyyttä ennustaa perheen pienituloisuus, isän työskentely yrittäjänä sekä se, että äidillä ei ole ollenkaan työsuhdetta silloin, kun lapsi syntyy. (Kontula 2018, 13.) Isät saattavat esimerkiksi jättää isäkuukauden tai vanhempainvapaan pitämättä sen takia, että he uskovat esihenkilön suhtautuvan negatiivisesti vapaalle jäämiseen tai isät ajattelevat vapaan pitämisen voivan aiheuttaa hankaluuksia työssä. (Närvi 2017, 137) Toisaalta, myös työpaikalla saatetaan ajatella niin, että isän vapaat ovat pelkästään niitä vapaita, jotka ovat nimetty isälle (Närvi 2017, 148), koska vanhempainvapaiden ajatellaan kuuluvan äidille (Lammi-Taskula 2003, 295).

Tässä osiossa käsiteltiin perhevapaiden käyttöä. Perhevapaiden käyttöä tarkasteltiin sekä tarkkojen lukujen kautta että sen kautta, kuka perhevapaita käyttää ja miksi. Seuraavaksi esittelen perhevapaiden ja työelämän yhteyttä.

2.5 Perhevapaat ja työelämä

Työelämällä on vaikutusta siihen, mitä perheet ajattelevat perhevapaista ja perheen mahdollisuuksista pitää perhevapaita. Isien ja äitien perhevapaita koskeviin päätöksiin vaikuttaa poliittisten mahdollisuuksien lisäksi myös aineelliset olosuhteet ja ideologiset käsitykset. Nämä esimerkiksi sisältävät odotuksia kummallekin sukupuolelle sopivasta käyttäytymisestä. (Toivanen & Turpeinen 2008, 218 – 220.)

Julkisessa keskustelussa annetaan usein vastuu yksilöille, kun kyse on työn ja perheen yhteensovittamisesta. Naisten tulisi edetä urallaan ja miesten tulisi jäädä kotiin. Valintojen tekemiseen liittyy ajatus autonomisesta yksilöstä ja vapaudesta. Tällöin kuitenkin usein unohdetaan se, että valintojen tekemiseen vaikuttaa se konteksti missä valintoja tehdään ja millaiset olosuhteet vallitsevat valinnan tekemisen hetkellä. Perheen ja työn yhteensovittamiseen liittyviä valintoja tehdään tiettyjen materiaalistien olosuhteiden, rakenteiden sekä normatiivisen viitekehyksen puitteissa. (Toivanen & Turpeinen 2008, 220 – 221.)

Isien perhevapaisiin suhtautuminen työpaikoilla on muuttunut 2000-luvun edetessä myönteisemmäksi. Kuitenkin lyhyemmälle vapaalle jääminen on helpompaa kuin pidemmälle vapaalle jääminen. (Närvi 2017, 135.) Lyhyeen isyysvapaaseen suhtaudutaan työpaikoilla pääsääntöisesti positiivisesti tai neutraalisti. Joka kymmenen isän työpaikalla oli kommentoitu kielteiseen sävyyn isän jäämistä pidemmälle vapaalle. Työpaikoilla voidaan olettaa, että isät voivat pitää vain heille nimetyt vapaat, jos isien pidemmät vapaat eivät ole työpaikalla tavallisia, vapaan pitämistä voi olla vaikea harkita ja ottaa puheeksi. Jotkut isätyöntekijät saattavat epäröidä vapaan pitämistä, jos heillä itsellään on vastuu järjestää työtehtävät vapaan aikana. Isät kokivat, että perhevapaalla oli enemmän positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia. Vapaasta saatiin lisää virtaa työntekoon, motivaatio kasvoi ja kasvatti työtehoa. (Mt. 181.)

Jos isä tekee töitä miesvaltaisella alalla ja jää kotiin pidemmälle perhevapaalle, hänet saatetaan leimata mieheksi, joka jää kotiin tekemään perinteisesti ajateltuna naisten töitä. (Repo 2012, 129.) Monet isät, jotka ovat kuitenkin jääneet vanhempainvapaalle, kertovat sen olleen hyvä ja tarpeeseen tullut tauko työelämästä. Kuitenkin, monet äidit eivät välttämättä ymmärrä sitä, että heidän kumppaninsa voisi tarvita taukoa töistä. Tämä voi olla puutetta vanhempien välisestä kommunikaation puutteesta tämän aiheen kohdalla. Isän halu ja tarve jäädä kotiin, etenkin silloin kun he tarvitsevat taukoa töistä, tulee kuulluksi usein vain siinä tapauksessa, että äidin halu palata töihin luo niille tilaa. (Lammi-Taskula 2007, 112.)

Työpaikan tehtävä ja resurssit voivat rajata mahdollisuuksia erilaisiin joustoihin työajoissa ja poissaolojärjestelyihin. Esimerkiksi pienessä organisaatiossa yhden työntekijän puuttuminen voi vaikeuttaa ja vaikuttaa muiden työntekoon merkittävästi. Jotta yritys olisi perheystävällinen, sen tulisi huomioida perheellisten työntekijöiden erityistarpeet ja kannettava vastuuta työntekijöiden hyvinvoinnista. Kun tähän ajatukseen yhdistetään globaali talous ja kiristynyt kilpailu, jotka edellyttävät tehokkuuden kasvattamista, voi perhemyönteisten arvojen yhteensovittamisesta organisaation arvoihin ja käytäntöihin olla haastavaa. (Toivanen & Turpeinen 2017, 220.) Pelkästään kehotus miehille jäädä perhevapaalle, ei riitä muuttamaan perinteisiä toimintatapoja, jos muut olosuhteet eivät muutosta tue (mt. 221).

Tässä luvussa käsiteltiin perhepolitiikkaa ja perhevapaita. Perhevapaita käsiteltiin perhevapaiden nykyisen mallin, perhevapaaudistuksen, perhevapaiden käytön ja käyttämättömyyden kautta sekä suhteessa muihin maihin ja työelämään. Seuraavassa luvussa siirrytään käsittelemään isyyttä, vanhemmuutta ja lastenhoitoa.

3. Isyys, vanhemmuus ja sukupuoli

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen teoreettista taustaa. Isyystutkimuksien mallit ja teoreettiset näkökulmat ovat muodostuneet isätyyppien ja isyyden kehityssuuntien hahmotteluista (Aalto 2010, 11). Isyystutkimuksessa isyyttä on luokiteltu moneen luokkaan, mutta äitiydestä ei ole etsitty yhtä monta luokkaa tai tyyppiä kuin isyydestä (Mykkänen 2010, 46). Tästä syystä tutkielman teoreettiseksi viitekehykseksi on muodostunut erilaiset isyyteen liittyvät määrittelyt, isätyypit ja isyyden kehityssuunnat. Lisäksi tässä luvussa käsitellään arkea, sukupuolitapaisuutta ja vanhempien välistä työnjakoa lastenhoidon ja kotitöiden suhteen.

Suomalaisten isyyden historiasta on vain vähän tutkittua tietoa, tietoa on hankittava äitiyttä, perhettä ja kasvatusta koskevien tutkimusten kautta (Aalto 2010, 15). Vasta 2000 -2010 - luvuilla perheiden tutkimuksessa keskityttiin aiempaa enemmän miehiin ja isiin sekä työhön liittyvissä tutkimuksissa, että perheisiin liittyvissä tutkimuksissa (Bianchi & Milkie 2010, 718).

1800 -luvulla isyyttä ei pidetty kiinnostavana asiana, vaan ihanteet koskivat naista, lasta ja kasvatusta ja tämä ihanne kantoi pitkälle 1900- luvulle saakka (Aalto 2010, 19.) Vähitellen teollistuvan yhteiskunnan aikaan, vuosina 1940-1975, isien asema alkoi muuttumaan. Tänä aikana syntyi myös pohjoismainen hyvinvointi-ideologia. Teollistuminen sai aikaan muutoksia perheen merkityksessä, roolissa ja asemassa suomalaisessa yhteiskunnassa. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 17.) 1960-luvulta alkaen julkisessa keskustelussa ja poliittisten toimenpiteiden tavoitteena on ollut naisten saaminen työelämään mukaan. Keskustelua on käyty muun muassa isien aseman kautta. Poliittisten toimenpiteiden tavoitteena on ollut isien rohkaiseminen olemaan aktiivisempia kotona ja erityisesti lastenhoidossa. Toimenpiteistä huolimatta ei 40 vuodessa onnistuttu tasaamaan vanhempien epätasa-arvoa kotitöistä ja lastenhoidosta. (Lammi-Taskula 2007, 15 – 16). 1960-luvulta alkaen suomalainen perhemalli alkoi muuttumaan ja murenemaan. Hyvinvointivaltion synty ja uudistusten tekeminen johti siihen, että valtion ajateltiin huolehtivan kansalaisista ja näin perheen merkitys ja vastuu väheni. (Huttunen 2001, 36.) Vielä 1960-luvulla sitä pidettiin vieraana ajatuksena, että isä hoitaisi lapsia. Kuitenkin jo tullessa 1970-luvulle, isyyteen ja isänä olemiseen kohdistui paineita ja isän mallia ruvettiin pohtimaan enemmän. Isä oli avustava isä, joka auttoi äitiä samalla kun äidillä oli päävastuu lasten hoivasta. (Mt. 163 – 164.)

Vanhemmuuden ja vanhempien roolit alkoivat käytännön tasolla muuttumaan 1980-luvulta lähtien. Naisten työelämässä oleminen ja yleinen keskustelu tasa-arvosta, sai roolit muuttumaan. Hoivaava isä ei ollut enää vain kuvitelmaa. Tämä muutos näkyi lopulta myös lainsäädännössä. Tähän saakka laeissa puhuttiin lastenhoidosta ja tuista äidin kautta, mutta vähitellen nimitykset muuttuivat sukupuolineutraaleiksi vanhempien oikeuksiksi. Äitiysraha esimerkiksi muutettiin äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaksi. (Vuori 2004, 47.) 1980-luvulla lastenhoitoon osallistuva isä oli jo muodostunut normaaliksi asiaksi (Huttunen 2001, 168). 1980- ja 1990 -luvuilla alettiin keskustelemaan enemmän siitä, mikä merkitys isällä on lapsen kehitykselle. Isyyttä pidettiin isän henkilökohtaisena valintana. Isä oli edelleen roolimallina omille lapsilleen, mutta jos isä halusi, hän sai myös ottaa vastuuta lastenhoidosta. (Vuori 2004, 48 – 49.)

3.1 Biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys

Seuraavaksi esittelen isyyden neljä eri osa-aluetta. Jouko Huttunen on tutkinut paljon isyyttä, ja hän on jaotellut isyyden neljään eri osa-alueeseen. Näitä osa-alueita ovat biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys. Biologinen isyys on yleisen tapa käsittää isyys. Biologisella isyydellä tarkoitetaan sitä, että isä on biologisesti lapsen isä. Lapsi on syntynyt miehen sukusoluista ja lapsen geeniperimästä puolet on aina peräisen biologiselta isältä. Juridinen isyys tarkoittaa isyyttä laillisesta näkökulmasta katsottuna. Laki määrittää sekä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät isään ja lapseen. Juridinen isyys alkaa silloin, kun isyys tunnustetaan tai vahvistetaan, adoptio tulee voimaan tai kun isyys oletetaan avioliiton kautta. Juridiseen isyyteen liittyy huoltajuus ja elatusvelvollisuus sekä lapsi perii lain mukaan juridisen isänsä. Sosiaalisella isyydellä tarkoitetaan sitä, että lapsi ja isä jakavat yhteisen arjen ja asuvat yhdessä. Sosiaaliseen isyyteen kuuluu olennaisena osana hoiva ja huolenpito. Sosiaalisesta isyydestä on kyse silloin kun lapsi pitää miestä isänään. Sosiaalisesta isyydestä on kyse myös silloin, kun erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa muut ihmiset näkevät miehen lapsen isänä. Psykologiseen isyyteen liittyy olennaisesti se, ketä lapsi pitää isänään ja vastaavasti se, että isä kokee olevansa lapsen isä. Lapsi on tällöin kiintynyt isäänsä ja isällä on häneen auktoriteettiasema. Psykologisessa isyydessä muodostuu kiintymyssuhde ja tämä suhde on lähellä äidin ja lapsen välistä suhdetta. Miehen näkökulmasta katsottuna psykologisesta

isydestä on kyse silloin, kun mies kokee halua hoivata lasta ja viettää tämän kanssa aikaa. (Huttunen 2001, 58 – 64.)

Jouko Huttunen on tehnyt jaottelun myös biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isättömyyteen, joiden voidaan katsoa toimivan vastakohtina edellä esitetyille jaoille. Biologinen isättömyys tarkoittaa sitä, että lapsi voi tietää kuka hänen isänsä on, mutta syystä tai toisesta biologiseen isään ei ole minkäänlaista suhdetta. Juridinen isättömyys tarkoittaa sitä, että kukaan mies ei ole virallisesti tunnustanut olevansa lapsen isä ja lapsi ei ole syntynyt äidin ollessa avioliitossa. Sosiaalisella isättömyydellä tarkoitetaan sitä, että lapsi ei asu isänsä kanssa eikä isä ole mukana lapsen arjessa. Psykologinen isättömyys tarkoittaa sitä, että lapsella ei ole suhdetta isäänsä ja lapsi ei ole kiintynyt kehenkään mieheen niin, että lapsi kutsuisi miestä isäkseen. (Huttunen 2014, 184.)

3.2 Perinteinen, aktiivinen ja paikkaansa hakeva isyys

Perinteisen isyyden piirteisiin kuuluu, että mies on ollut etäinen, tilanteita hallitseva ja tunteitaan kontrolloiva isä. Perinteinen isyys ei ole sallinut sitä, että isä voisi olla hoivaava vanhempi. Isän vastuulla on ollut ollut huolehtia perheen taloudellisesta pärjäämisestä. (Huttunen 1999, 171.) Perinteinen naiskulttuuri ei ole antanut isien hoivalle mahdollisuutta. Perinteisen naiskulttuurin mukainen perheen äiti on asettanut rajat, isän pitää auttaa, mutta isä ei saa olla liian tungetteleva. Sukupuolijärjestelmämme on sulkenut isät hoivaavan vanhemmuuden ulkopuolelle. (Mt. 172.)

Perinteisen isyyden määritelmä löytyy myös Petteri Eerolan tutkimuksesta (2009). Tutkimuksessa isyys jaoteltiin aktiiviseen, perinteiseen ja paikkaansa hakevaan isyyteen. Tutkimuksessa käsiteltiin tarinoita isäksi tulosta ja isyydestä kerrotun isyyden näkökulmasta. (Eerola 2009, 15.) Eerolan mukaan aktiivista isyyttä kuvaa jaettu vanhemmuus eli vanhemmuus jaetaan tasapuolisesti isän ja äidin kesken. Molemmat vanhemmat ovat kykeneviä hoitamaan sekä lapsia että kotia ja niiden hoitamiseen ei vaikuta se, mikä on vanhemman sukupuoli. Perinteiseen isyyteen taas liittyy olennaisesti se, että vanhempien kesken on selkeä roolijako. Vanhempien roolijako on muodostunut perinteisten sukupuoliroolien mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että perheen äidin vastuulla lasten- ja kodinhoito. Perheen isälle ei vastuu lasten- ja kodin hoidosta kuulu vaan isän rooli on olla auttajana, jos äiti tarvitsee apua. Paikkaansa hakevan isyyteen

kuului tutkimuksessa tarina isästä, joka tuli isäksi puolison painostuksesta vastoin omaa haluaan. Isyyttä kuitenkin kuvaa se, että isä pyrkii olemaan paras mahdollinen isä, vaikka on tullut isäksi painostuksen alaisena. (Mt. 24.) Eerolan kuvaus perinteisestä isyydestä kuvaa sopii aiemmin mainittuun kuvaukseen siitä, millainen on ollut perinteinen isä. Perinteisestä isyydestä ollaan siirtymässä aktiivisen isyyden tarinan suuntaan kohti jaettu vanhemmuutta ja isyyteen sitoutumista. Seuraavaksi esittelen, mitä tarkoitetaan isyyteen sitoutumisella, uudella isyydellä ja jaetulla vanhemmuudella.

3.3 Uusi isyys, jaettu vanhemmuus ja isyyteen sitoutuminen

Jaettu vanhemmuus, isyyteen sitoutuminen ja uuden isyyden käsitteet kietoutuvat toisiinsa ja yhdestä ei voi kertoa mainitsematta toisesta. Tästä syystä, esittelen seuraavaksi lyhyesti kaikkia kolmea käsitettä yhdessä aloittaen uudesta isyydestä ja isyyteen sitoutumisesta ja tämän jälkeen siirrytään jaettuun vanhemmuuteen.

Uusi isyys ja isyyteen sitoutuminen

1980-luvulta lähtien isyyden tutkimuksessa on yleistynyt käsitteet sitoutuneesta ja osallistuvasta isästä (Mykkänen 2010, 54; Huttunen 2010, 175). Suomeen sitoutumistutkimus on tullut vasta 2000-luvulla, kun taas Yhdysvalloissa sitä on tutkittu jo 1970 -luvulta alkaen. Kuitenkin julkisen keskustelun aiheena sitoutunut ja osallistuva isä on yleistynyt 1980 -luvulta lähtien. Tällöin alettiin muutenkin korostaa enemmän isien osuutta lapsen elämässä. (Mykkänen & Eerola 2013, 18).

Isyyteen sitoutuminen liittyy olennaisena osana uuteen isyyteen. Perinteiseen isyyteen liittyvä mieselättäjä-malli on aiemmin ollut vallitseva, mutta se ei enää ole (Esping-Andersen 1999, 50 – 51). Uuden isyyden käsitteellä on haluttu korostaa miehen muuttunutta vanhemmuutta ja tehdä eroa aiempaan isyyden malliin, jossa isän rooli oli olla mieselättäjänä. Uuden isyyden piirteitä ovat varhainen vuorovaikutus lapsen kanssa, osallistuminen hoivan antamiseen jaetun vanhemmuuden idean mukainen työnjako sekä läheisen suhteen luominen lapseen. (Huttunen 2010, 176.)

Isyyteen sitoutumisella tarkoitetaan isän aktiivista isä-lapsisuhteen luomista. Isyyteen sitoutunut isä mukana lapsen arjessa ja osallistuu vuorovaikutuksen ja vastuullisen hoivan antamisen kautta. (Huttunen 2010, 179.) Sitoutumisen käsitteeseen liittyy vahvasti kiintymys,

vuorovaikutus, lapsen lähettyvillä ja saatavilla olo sekä isän vastuullisuus. Isä on läsnä lapsen elämässä, syöttää ja leikkii tämän kanssa ja kantaa vastuuta lapsen hoidosta ja hoivasta. (Mykkänen & Eerola 2013, 18.) Äidillä on vaikutusta siihen, miten sitoutunut isä on. Kun puoliso asennoituu myönteisesti miehen isyyteen, sillä on myönteinen vaikutus miehen isyyteen sitoutumiseen ja isän osallistumiseen lapsen hoitoon. (Mykkänen & Eerola 2013, 19; Huttunen 2010, 177). Isyyteen sitoutumiseen vaikuttaa positiivisella tavalla se, jos äiti tukee isän ja lapsen kahdenkeskistä vuorovaikutusta ja tukee isän tapaa oppia hyväksi vanhemmaksi. Vastaavasti isyyteen sitoutumiseen vaikuttaa negatiivisesti se, jos äiti ei tue isää näissä asioissa. Äidin roolin kautta isyyteen sitoutuminen liittyy myös jaetun vanhemmuuden ideologiaan. Jaettu vanhemmuus edellyttää äidiltä tiettyä hyväksyntää ja tukea isyydelle. (Huttunen 2010, 177 – 179.)

Miehen sitoutunutta isyyttä voi selittää miehen hyväksi kokema parisuhde. Hyvä parisuhde ja isyyteen sitoutuminen ovat yhteydessä toisiinsa, mutta vanhempien ero ei aina tarkoita sitä, että isän sitoutuneisuus vähenisi. Isyyteen sitoutumisella on monia positiivisia vaikutuksia isälle itselleen. Sitoutuneilla isillä sekä henkinen että fyysinen hyvinvointi paranee. (Huttunen 2010, 177, 179 – 180.) Isän sitoutuminen vaikuttaa myös koko perheen hyvinvointiin, tukee lasten kehitystä ja kasvua sekä vanhempien välistä parisuhdetta. Isyyteen sitoutuminen on merkittävä hyvinvoinnin lähde miehelle itselleen. (Mykkänen & Eerola 2013, 17 – 18.) Kun mies sitoutuu isyyteensä, se on miehelle monin tavoin palkitsevaa. Sitoutuneet isät ovat kertoneet paljon antavasta isä-lapsisuhteesta ja tyydytystä tuottavasta vanhemmuudesta. Isyyteen sitoutumisen voi ajatella olevan henkisen kasvun prosessi. Isyyteen liittyy sekä myötä- että vastoinkäymisiä ja ne johtavat aikuisempaan vanhemmuuteen. (Huttunen 2010, 179 – 180.)

Isyyteen sitoutumiseen liittyy myös eettinen ulottuvuus. Eettinen ulottuvuus tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, miten velvoittavana isä näkee oman isyyteensä. Velvoittavuuden voidaan katsoa tarkoittavan sitä, miten isä arvottaa omia valintojaan perhe-elämän, harrastusten ja töiden suhteen sekä sitä, miten isä suhtautuu isyytensä jatkuvuuteen. (Huttunen 2010, 177.)

Isyyteen sitoutuminen on myös yhteiskunnallinen kysymys ja vaikuttaa esimerkiksi sukupuolten väliseen tasa-arvoon työelämässä, kun isät pitävät enemmän perhevapaita. Miesten jäädessä kotiin hoitamaan lasta, siitä tulee kulttuurisesti hyväksyttävämpää.

(Mykkänen & Eerola 2013, 19 – 21.) Isän vanhempainvapaan käytön onkin todettu olevan suhteessa isän sitoutumiseen (Huttunen 2010, 178). Se, miten isyydestä puhutaan, vaikuttaa siihen, millainen on kulttuurisesti hyvän isän ja isyyden ihanne. Tähän ihanteeseen verrataan omaa ja muiden isyyttä. (Mykkänen & Eerola 2013, 19.)

Jaettu vanhemmuus

Jaettu vanhemmuus sisältyy uuden isyyden teemaan. Tällä hetkellä vallitsee kulttuurillisesti vahvana jaetun vanhemmuuden malli, jossa vanhemmuus jaetaan tasan miehen ja naisen välillä (Vuori 2003, 54). Jaetun vanhemmuuden perusajatuksena on, että vanhemmuus on hoivatyötä, joka tulee puolittaa molempien vanhempien kesken. Isällä ja äidillä ei ole erillisiä sukupuoleen liitettyjä rooleja ja mitään rooleja ei ole pakko muodostua. Olennaisinta on, että molemmat vanhemmat osallistuvat yhtä paljon hoivaamiseen kuin myös ulkoisten edellytysten turvaamiseen. Töiden tekeminen ja vanhemmuus tulee sovittaa yhteen järkevästi. Pitkäaikainen kotiäitiys tai koti-isyyys ei sovi jaettuun vanhemmuuteen, koska silloin toinen vanhempi on kokonaan töissä ja toinen vanhempi on poissa kotona. (Huttunen 1999, 186 – 187.) Onkin jo havaittu, että isät haluavat nykyään jakaa vanhemmuutta enemmän. Isät ovat myös halukkaita ottamaan enemmän vastuuta lasten hoivasta. (Eerola 2015, 416 – 417.)

Jaetun vanhemmuuden ajatusta kohtaan on kuitenkin esitetty myös kritiikkiä. Sitä on kritisoitu esimerkiksi asettamalla kysymykseksi sen, kuinka paljon mies voi hoivata lasta, ilman että hoivaaminen vahingoittaa miehen maskuliinisuutta tai lapsen kehitystä. (Vuori 2003, 54.)

Tässä osiossa käsiteltiin isyyteen sitoutumista, jaettua vanhemmuutta sekä uuden isyyden käsitettä. Seuraavaksi käsitellään isän roolia hoivaajana.

3.4 Isä hoivaajana

Vanhemmuutta voidaan pitää yhtenä yhteiskuntapolitiikan perusakselina. Vanhemmuuteen voidaan liittää kysymys hoivasta, solidaarisuudesta ja huolenpidosta. Tämä tarkoittaa sitä, että kuka hoitaa ketä ja kenellä on vastuu kenestä. (Jokinen 2005, 123.) Hoivan voidaan sanoa olevan yksi tärkeimmistä sosiaalipoliittisista kysymyksistä ja siitä on tullut keskeinen aihe julkisessa keskustelussa (Anttonen, Valokivi & Zechner 2009, 7). Hoiva on käsitteenä yleistynyt 1980-luvulta lähtien, kun tutkijat alkoivat sen avulla kuvata naisten palkattoman huolenpidon erityisyyttä ja yhteiskunnallista merkitystä (Anttonen & Zechner 2009, 16).

Hoiva on laaja-alainen käsite ja sillä voidaan tarkoittaa niin pienten lasten tarvitsemaa hoivaa kuin aikuisten ja vanhojen ihmisten hoivaamista. Hoiva on liitetty osaksi vanhemmuutta ja erityisesti äitiyttä. Hoiva voidaan määrittää työksi, mutta se on myös muutakin. Hoiva on osa sosiaalista vuorovaikutusta ja se määrittää inhimillistä kanssakäymistä ja sosiaalisia suhteita. Hoivaa tehdään sitoutuneesti, velvollisuudesta ja rakkaudesta sekä ottaen huomioon hoivattavan tarpeet. Hoivan maailman voidaan sanoa olevan tietyllä tapaa universaali. (Anttonen & Zechner 2009, 17 – 18.)

Perinteiset roolit, jossa äiti nähdään ensisijaisena hoivaajana, ovat muuttumassa ja luovat tilaa sille, että isä voidaan nähdä ensisijaisena hoivaajana (Sponsler, Weatherspoon, Weatherspoon & Campbell 2015, 33; Jokinen 2005, 139). Vaikka isän asemaa hoivaajana pidetään tärkeänä, äidin asemaa lapsen ensisijaisena hoitajana ei aseteta kyseenalaiseksi. Se, että äidin asema hoivan antamisessa on ensisijainen ja luonnollinen asia, heijastaa se sukupuolten välillä vallitsevaa, eroihin ja hierarkiaan perustuvaa järjestystä. Isiä pidetään luonnostaan erilaisina kuin äitejä. Isiä arvostetaan enemmän siitä, että he osallistuvat palkkatyöhön, kuin siitä, että he osallistuisivat lastenhoitoon. (Lammi-Taskula 2007, 5.)

Miehen hoivaavuutta ei tulisi nähdä naisellisen piirteenä mieheydessä, vaan osana mieheyttä. Mies on yhtä kykenevä hoivaamaan kuin nainenkin, eikä miehen tapa antaa hoivaa välttämättä erotu naisen tavasta antaa hoivaa. (Huttunen 1999, 188.) Kun isät osallistuvat lasten hoitoon enemmän, he myös ymmärtävät ja arvostavat lasten hoitamista enemmän. Kun isät viettävät aikaa lastensa kanssa, heidän on mahdollista muodostaa positiivinen identiteetti siitä, että isän hoiva on aivan yhtä tärkeää kuin äidin hoiva. (Lammi-Taskula 2007, 16.)

Yleensä keskustelut lastenhoidosta keskittyvät äitiyden ympärille jättäen keskustelusta pois perheen isän ja sen, miten hoivavastuu on perheessä jaettu (Ylikännö 2009, 121). Perheiden sisällä vaihtelee paljon se, minkälainen on miehen hoivarooli (Eerola 2015, 417). Hoivaava isyys voidaan nähdä vastakohtana sille, että isä etenee uralla ja menestyy töissä. Tämä voi olla syynä siihen, että isät osallistuvat lastenhoitoon vapaa-ajallaan vähemmän. Tämä näkemys voi olla isän oma ajatus tai työpaikalla vallitseva asenne. (Ylikännö 2009, 122.) Petteri Eerolan tutkimuksessa (Eerola 2015) isät kokivat, että yksi tärkeimmistä vastuullisen isän tekijä oli lastenhoitotyö. Tutkimuksessa isät pitivät hoivaamista ja isän hoitotyötä itsestään selvänä

asiana. (Eerola 2015, 417.) Myös Jokinen (2005, 139) on todennut, että äitien tehtäväksi mielletty hoivaava isyys on yleistymässä.

Tässä osiossa käsiteltiin isyyttä hoivan käsitteen kautta. Seuraavaksi luvun viimeisessä alaluvussa käsitellään isyyttä lasten- ja kodinhoidon kautta.

3.5 Arki ja sukupuolitapaisuus

Tutkielman osalta oleellisia käsitteitä ovat myös arki ja vanhemmuus. Arki liitetään usein kodin lisäksi perheeseen ja vanhemmuuteen ja erityisesti pienten lasten vanhemmuuteen. Arkea ei kuitenkaan tule käsittää synonyymina kodille ja perheelle. (Jokinen 2005, 122) Arkea voidaan pitää yhtenä itsestään selvimpänä asiana, mutta samalla arkea on käsitteenä vaikea määrittää. Arjen voidaan nähdä oleva kaikkialla, mutta toisaalta kaikki ei ole arkea. Arjen ajatellaan syntyvän itsestään ja luonnostaan. Arjen suosio on yhteydessä suuriin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Muutosten aikana arjelle tulee turvaa antava rooli. Arjen odotetaan myös suojaavan ihmisiä nopeilta muutoksilta, koska arjen oletetaan muuttuvan hitaasti. (Mt. 7 – 10.)

Arjen rutiinit ja tottumukset mahdollistavat sen, että ei tarvitse koko ajan tehdä valintoja ja arvostelmia. Rutiinit ja tottumukset tarjoavat lepoa, joka on usein tarpeellista. Toisaalta, arkiset rutiinit voivat tuntua tylsiltä ja uuvuttavilta. Arjen rutiinit ja tottumukset eivät synny itsestään, vaan arki kätkee sisäänsä myös sukupuolten välisiin suhteisiin, vanhemmuuteen ja äitien ja isien väliseen työnjakoon liittyviä neuvotteluja ja valtataistelua. (Jokinen 2005, 11.) Arjessa tapahtuvat rutiinit säästävät ihmistä, mutta samalla tapoihin liittyy vallankäyttöä ja pakottavia puolia (mt. 30). Vallankäyttöä ja hallintaa voidaan tarkastella arkisuuden näkökulmasta (mt. 12).

Vanhemmuus, arki ja sukupuolten välinen työnjako liittyvät monella tavalla toisiinsa. Sukupuoli tulee liitettyksi arkeen myös tasa-arvokeskustelujen kautta. Naisasialiikkeiden yhtenä keskeisenä vaatimuksena on ollut kotitöiden jakaminen, mutta se ei ole saanut merkittäviä tuloksia aikaan. Naisten vastuulla on ollut arkisuuden ulottuvuuksista huolehtiminen. (Jokinen 2005, 14.) Arkisuus pitää yllä sukupuolijakoa ja vahvistaa heteronormatiivista ajatusta siitä, että sukupuolet täydentävät toisiaan ja ovat toisilleen

vastakkaiset. Arjen voidaan nähdä pitävän yllä sukupuolitapoja ja toisaalta, juuri sukupuolitavat takaavat sen, että arjessa on jatkuvuutta. (Mt. 15.)

Naisliike on jo vaatinut arkeen ja kotiin tasaisempaa työnjakoa. Tästä esimerkkinä on aiemmin käytetty esimerkiksi tiskaamista. Tiskaaminen on nähty toimintana, joka kuuluu naisille ja se on naistapaista toimintaa. Miehet ottavat kantaa tähän jakoon ryhtyessään tiskaamaan tai valitessaan jättämättä tiskaamatta. (Jokinen 2005, 31.) Kun mies valitsee vaihtoehdon olla tiskaamatta, valinta ylläpitää perinteistä sukupuolten välistä työnjakoa ja sukupuolitapaisuutta.

Kulttuuristamme tuskin löytyy sellaista tekemistä, ettei siihen liittyisi sukupuolieron merkityksiä (Husso 2016, 68). Sukupuolitapaisuudella tarkoitetaan sitä, että miehillä on ollut tapana tehdä eri asioita kuin naisilla ja päinvastoin. Naistapaiseksi toiminnaksi voi nimetä esimerkiksi lasten hoitamisen ja vaatehuollon ja miestapaiseksi toiminnaksi voi sanoa esimerkiksi auton huoltamisen. (Husso 2016, 69; Jokinen 2005, 50, 56.) Esimerkiksi koti-isä voi toimia kulttuurissamme naistapaisesti jäädessään kotiin hoitamaan lapsia, mutta se ei tarkoita, että isä olisi naismainen (Jokinen 2005, 50; Husso 2016, 69). Tapaisuus syntyy silloin, kun aiempaa toistetaan ja toimimisen ja tekemisen tapoja muunnellaan (Husso 2016, 76).

Jakamalla työt sukupuolien mukaan, jaosta muotoutuu käyttäytymistapumuksia. Tekemällä sitä, mikä tuntuu luonteelta, ilmentää yleensä sukupuolitapaista työnjakoa. (Husso 2016, 70.) Käyttäytymistapumukset eivät ole synnynnäisiä, vaikka ne voivat tuntua siltä, koska taipumuksia vahvistetaan systemaattisesti (Jokinen 2005, 50). Kun jokin arkinen tapa ja toiminta alkaa tuntua vastaansanomattomalta, voidaan sanoa, että siitä on tullut kuin toinen luonto. Tämä tarkoittaa sitä, että naistapainen toiminta, kuten vaatehuolto, saattaa aluksi tuntua vaikealta ja se ei ole sujuvaa, mutta vähitellen se alkaa näyttää sisäsyntyiseltä ja luonnolliselta toiminnalta. Tällöin vaikuttaa siltä, että naiset osaavat luonnostaan vaatehuollon paremmin kuin miehet. (Mt. 56.)

Marita Husso (2016) on kuvannut habituksen käsitteen avulla sukupuolitapaista toimintaa. Habituksen käsite kuvaa rakenteiden ja yksilöiden vuorovaikutusta. Tämä tarkoittaa sitä, miten rakenteet, instituutiot ja kentät materialisoituvat vuorovaikutuksessa kestäviksi käyttäytymistapumuksiksi eli habitukseksi. Käyttäytymistapumukset taas näkyvät ihmisen

kykynä toimia luontevasti ja ennakoida tilanteita. Käyttäytymistäipumuksia voi opetella ja opetteluun kautta myös muuttaa. (Husso 2016, 70 – 71.)

Sukupuolistunut toimijuus voi olla tietoinen valinta, mutta sukupuolistunut tapaisuus voi olla myös kuormittavaa. Jos naisten kotitöitä, hoivaamista ja lasten hoitamista ei arvosteta, kotitöiden epätasapainoinen jakaminen aiheuttaa ymmärrettävästi tyytymättömyyttä. Arki ja sen sujuvuus nähdään taakkana jos kotitöihin käytetty aika ja vastuu eivät tule tunnustetuksi. (Husso 2016, 82.) Vaikka ihmiset kannattaisivat tasa-arvoa, tasa-arvoinen työnjako ei välttämättä toteudu käytännössä. Vaikka asenteissa voi tapahtua muutoksia, ne siirtyvät yleensä käytäntöön hitaasti. (Mt. 83.)

Eeva Jokisen (2005) mukaan sukupuolitapojen ja niiden reflektoinnin yhdistämisistä muodostuu neljä erilaista toiminnan mallia. Ensimmäisen malli perustuu konventionaalisille eli totunnaisille käytännöille. Mallin mukaisesti toimimalla ei kyseenalaisteta nais-, mies- ja heterotapoja ja myös toimitaan niiden mukaisesti. Toinen malli on tietoinen sukupuoli- ja heterotapaisuus, mikä tarkoittaa sitä, että ihminen tiedostaa sukupuolille ominaiset tavat ja haluaa toimia niiden mukaisesti. Kolmas malli on sukupuolireflektiivisyys. Mallin mukaan ihminen tiedostaa ja pohtii tasa-arvoisuutta ja se voi kehystää toimintaa, mutta ei välttämättä vaikuta toimintaan. Neljäs malli on tietoinen sukupuolireflektiivisyys. Mallin mukaan reflektoinnista seuraa tasa-arvotekoja. (Jokinen 2005, 55.)

Tässä osiossa esittelin arkea ja sukupuolitapaisuutta. Seuraavaksi esittelen lastenhoitoa ja kotitöiden tekemistä isyyden ja sukupuolten välisen työnjaon kautta.

3.6 Kotityöt ja lastenhoito

Kotityöt

Lapsettomat pariskunnat voivat pitää kotitöistä ja niiden jaosta puhumista turhana ja naurettavana, mutta perheenlisäyksen ja ajan myötä suhtautuminen yleensä muuttuu (Husso 2016, 69). Lapsettomilla pariskunnilla ei ole samanlaista työnjakoa kotitöissä kuin lapsellisilla pariskunnilla. Lapsettomat pariskunnat tekevät kotitöitä ajatuksella se tekee joka ehtii. Heterotapaiseen työnjakoon siirrytään siinä vaiheessa, kun lapsi on syntynyt. Se joka ehtii tekemään kotityöt, on yleensä nainen. (Jokinen 2005, 58.)

1990—luvulla oli pinnalla uuden isän ja uraäitiyden retoriikat, mutta ne eivät johtaneet sukupuolten tasa-arvoistumiseen kotitöiden suhteen. Edelleen on tapana, että miehet tekevät miesten töitä ja naiset tekevät naisten töitä. Kotitöiden suhteen tämä tarkoittaa sitä, että naiset vastaavat siivouksesta, ruuanlaitosta, vaatehuollosta ja lasten huollosta. Vastaavasti miesten vastuulla on asunnon kunnostus, pihatyöt ja auto. Miehet osallistuvat myös lasten kanssa leikkimiseen ja lasten hoitamiseen. (Husso 2016, 69; Jokinen 2005, 46.)

Uuden perhe-elämän alussa kotitöistä sopiminen ja niiden tekeminen aiheuttavat eniten ristiriitoja perheessä. Puolisoilla voi olla erilaiset näkemykset siitä, minkälaisia rooleja perheessä on, mikä voi aiheuttaa ristiriitoja kotitöistä sovittaessa. (Raijas & Sailio 2012, 316, 324.) Isien osallistuminen kotitöihin kasvaa hitaasti, vaikka isät osallistuvat aiempaa enemmän lastenhoitoon. Asenteet sukupuolen mukaan jaetuista töistä ovat edelleen vahvat ja tästä syystä naiset hoitavat suuressa osassa kotitöistä. (Paajanen 2006, 68.) Mies voi ajatella niin, että kun hänellä on vastuu perheen elämisestä, hän olisi oikeutettu sivuuttamaan kotityöt. Perheessä saatetaan jakaa kotityöt tasapuolisesti ennen lapsen syntymää, mutta kun äiti jää hoitamaan lasta kotiin, perheessä siirrytään hoitamaan kotityöt perinteisten roolien mukaisesti. (Raijas & Sailio 2012, 324 – 325.) Kotitöiden tekeminen sukupuolten rooliodotusten mukaisesti voi olla keino määritellä ja ilmaista omaa sukupuoltaan (Sevon, Malinen, Murtorinne-Lahtinen, Mykkänen & Rönkö 2016). Kotitöitä tehdään sukupuolitapojen mukaisesti, mutta samalla omaa tekemistä ja toimintaa suhteutetaan tasa-arvokehikseen. (Jokinen 2005, 58.) Kotitöiden teosta voi myös nauttia, jos niitä voi tehdä itselle hyväksi koetussa rytmissä. Toisaalta, kotitöiden teko voi olla avuksi oman rytmin löytämisessä. (mt. 63.)

Kotitöiden tekoa voidaan pitää malliesimerkkinä siitä, miten ruumiilliset kyvyt ja tavat ovat sukupuolittuneet. Kotitöiden teko kuuluu naisille, koska naiset huomaavat ja osaavat tehdä niitä. Aiemmin opetelluista tavoista on tullut niin luonnollista, että olisi ajan haaskausta valittaa siitä. Tämä on syy siihen, miksi sukupuolten välinen tasa-arvoistuminen kotitöiden teossa tapahtuu niin hitaasti. (Jokinen 2005, 67.)

Lastenhoito

Yhteiskunnan odotukset vaikuttavat siihen, miten aikaa käytetään. Vanhempien ajankäyttöön vaikuttaa se, minkälaiset ovat puolisoitten arvomaailmat ja se, mitkä ovat heidän

näkemyksensä perheen rooleista. Tärkeää olisi, että molemmat vanhemmat olisivat tyytyväisiä siihen, millainen ajankäyttö perheessä on. Kun isien kiinnostus pitää vanhempainvapaita on kasvanut, sen voi nähdä tarkoittavan sitä, että isät käyttäisivät töiden jälkeistä vapaa-aikaa enemmän lastenhoitoon kuin aikaisemmin. Isän osallistuminen lasten hoitamiseen on hyväksi koko perheelle. (Ylikännö 2009, 121 – 122.) Isien odotetaan nykyisin ottavan enemmän vastuutta lastenhoidosta. Miehet ovat ruvenneet osallistumaan enemmän lastenhoitoon ja lasten kanssa olemiseen. (Paajanen 2006, 39.)

Ensimmäisen lapsen syntyessä vanhemmat ovat tasa-arvoisemmassa asemassa lapsen hoitamisen suhteen, koska heille ei ole vielä kehittynyt rooleja töiden jakamisen suhteen (Lammi-Taskula 2007, 107). Vanhempien mahdollinen roolijako voi syntyä arjen tilanteissa. Vanhempien ei tarvitse heti jakaa omia rooleja perinteisten sukupuoliroolien mukaisesti. (Eerola 2009, 20.) Lastenhoito ei ole pelkästään perhevapailta olevan vanhemman vastuulla. Vaikka isä ei ole perhevapailta, isä voi silti osallistua muulla tavoin lastenhoitoon. (Ylikännö 2009, 121.) Hoivavastuu vanhempien kesken jakautuu nykyään aiempaa tasaisemmin, vaikka äideillä on yleensä pääasiallinen vastuu lastenhoidosta (Haataja 2009, 129). Isät ovat joutuneet tinkimään omasta vapaa-ajastaan, jotta ovat pystyneet vastaamaan sekä yhteiskunnan odotuksiin lastenhoidon tasaisemmasta jakamisesta vanhempien kesken että työelämän lisääntyneisiin vaatimuksiin (Ylikännö 2009, 125). Lastenhoidon epätasainen jakaantuminen voi liittyä siihen vaiheeseen, kun toinen vanhemmista on kotona lasten kanssa ja toinen töissä. Kun molemmat vanhemmat ovat palanneet työelämään, myös lastenhoitaminen on silloin tasaisempaa (Paajanen 2006, 39).

Riippuen vanhemman sukupuolesta, lasten hoito voidaan eriyttää huoltamisen ja hoitamisen käsitteiksi. Naiset huoltavat ja hoitavat, mikä tarkoittaa sitä, että naiset katsovat, että lapsella on vaatteita puettavaksi, ruokaa kaapissa ja että lapsi toimii päivän aikataulun mukaan. Miehet taas hoitavat, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että miehet leikkivät lasten kanssa, ulkoilevat ja huolehtivat harrastuksista. Miehet eivät kuitenkaan tee näitä toimia enemmän kuin naiset, vaan yhtä paljon. (Jokinen 2005, 46.)

Petteri Eerolan (2015, 417) tutkimuksessa havaittiin, että isien mielestä lastenhoitotyö on tärkein vastuullisuutta isyyttä kuvaava tekijä. Isät ovat kuvanneet, että vanhempina heidän

roolinsa toisen vanhemman kanssa ovat monella tavalla toistensa kaltaisia, kun taas aiemmin naisella ja miehellä oli omat perheeseen liittyvät vastualueensa. (Eerola 2015, 417.)

Tässä luvussa esittelin tutkielman teoreettista taustaa. Luvussa esiteltiin isyyden ja vanhemmuuden erilaisia luokitteluja sekä isyyttä lastenhoidon ja hoivan kautta. Seuraavassa luvussa esittelen tutkimustehtävän.

4. Tutkimustehtävä

Tutkielman lähtökohtana kiinnostus tarkastella isien näkemyksiä lastenhoitojärjestelyistä ja pienten lasten vanhemmuudesta. Tutkielmassa selvitän, mitä isät itse kertovat pienten lasten vanhempina perhevapaista ja vanhemmuudesta sekä lastenhoitoon liittyvistä asioista. Kiinnostuksen kohteena on erityisesti se, miten perheessä on jaettu perhevapaat ja millä perusteilla, miten perheessä on jaettu lastenhoito ja kotitöiden tekeminen sekä miten isät kertovat isyydestä ja vanhemmuudesta. Kiinnostavaa on myös suhteessa aiemmin esitettyyn kirjallisuuteen se, minkälaista isyykuvaa haastateltavat tuovat vastauksissaan esille ja miten sukupuolittuneita perheessä mahdollisesti olevat jaot ovat.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

Miten isät kertovat perhevapaista?

Miten isät kertovat lastenhoidosta ja vanhemmuudesta?

Tutkimuskysymykset ovat laajoja ja niiden alle mahtuu paljon erilaisia alakysymyksiä. Tutkimuskysymykset on tietoisesti valittu laaja-alaisemmiksi, koska tiesin saamastani valmiista haastatteluaineistosta etukäteen ainoastaan haastatteluiden teemat ja näin ollen halusin varmistua siitä, että voisin hyödyntää analyysissä läpikäymääni kirjallisuutta ja hahmottelemaani teoreettista taustaa. En kokenut tästä syystä mielekkääksi rajata tutkimuskysymyksiä tiukemmin. Tutkimuskysymysten ollessa laajat, nousee oleelliseksi taito osata tiivistää aineistosta esille nousevia asioita, jos mahdollisia käsiteltäviä teemoja on löytynyt paljon.

5. Aineisto ja menetelmät

Tässä luvussa esittelen tutkimusaineiston ja tutkimusmenetelmät. Luku etenee siten, että esittelen ensin aineiston ja sen jälkeen tarkastelen aineistonkeruumenetelminä haastattelua ja teemahaastattelua. Näiden jälkeen on vuorossa analyysimenetelmän esittely ja luvun viimeinen osio sisältää tutkielman tutkimuseettisen pohdinnan.

5.1 Aineisto

Tutkielmaproessin alussa olisin halunnut kerätä tutkielmassa käytettävän aineiston itse. Haastatteluiden tekeminen olisi kuitenkin vienyt paljon aikaa ja aikataulullisten syiden takia aloin miettimään muita vaihtoehtoja aineistoksi. Aineistoksi mietin esimerkiksi keskustelupalstojen keskusteluja ja blogikirjoituksia. Yhdeksi vaihtoehdoksi tarjoutui valmis haastatteluaineisto, johon lopulta päädyin.

Tutkimuksen aineistona on CHILDCARE-hankkeessa kerätty 12 isän haastatteluaineisto. Hanke on Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen yhteistyönä toteutettu hanke. Hanke on käynnistynyt lokakuussa 2015 ja se päättyi huhtikuussa 2021. Tutkimus on saanut rahoituksen Strategisen tutkimuksen neuvostolta (Suomen Akatemia). Hankkeen pääkysymyksenä on, sisältyykö lastenhoidon tukien ja varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluihin eriarvoistavia mekanismeja. (Jyväskylän yliopisto – Childcare, 2020). Hankkeessa on julkaistu jo useita tutkimuksia, blogikirjoituksia sekä opinnäytetöitä.

Aineiston 12 isän haastattelut on kerätty vuosina 2016-2017. Alkuperäinen haastatteluaineisto on sisältänyt 64 vanhemman haastattelut. Haastatteluista 12 on ollut isien haastatteluja, 41 äitien haastatteluja ja 11 molempien vanhempien yhteishaastatteluja. Haastateltavien lapset ovat olleet haastatteluhetkellä 1-2 -vuotiaita ja lapsia on hoidettu päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja kotona. Haastateltavat ovat ensin osallistuneet noin 1-vuotiaiden lasten vanhemmille suunnattuun kyselytutkimukseen. Kyselytutkimuksen yhteydessä on kysytty kiinnostusta osallistua myöhemmin toteutettavaan haastattelututkimukseen. Kiinnostuneiden joukosta vastaajat valittiin harkinnanvaraisesti pyrkien mahdollisimman laajaan variaatioon. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Haastattelut sisälsivät kysymyksiä perheen arjesta, perheen tulevaisuusnäköistä, työn ja

perheen yhteensovittamisesta, lastenhoidon ratkaisuista ja niiden perusteluista sekä lastenhoitoon liittyvästä päätöksenteosta perheessä. (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018, 350 – 352.)

Aineisto on kooltaan sopiva pro gradu -tutkielman aineistoksi. Toisaalta, olisi ollut myös mielenkiintoista tarkastella kaikkia 75 haastattelua. Kaikkia haastatteluja tarkasteltaessa olisi esimerkiksi ollut mielenkiintoista keskittyä tarkastelemaan isien ja äitien haastatteluiden vastauksien mahdollisia eroavaisuuksia. Tässä vaiheessa aineisto olisi kuitenkin ollut liian laaja opinnäytetyön aineistoksi.

5.2 Haastattelu ja teemahaastattelu

Seuraavaksi esittelen, mitä haastattelu ja teemahaastattelu tarkoittaa kvalitatiivisen tutkimuksen näkökulmasta. Vaikka en itse tehnyt haastatteluja, on silti tärkeää tutkielman tekemisen luotettavuuden näkökulmasta, että tiedän, minkälainen haastattelu on aineistonkeruumenetelmänä ja minkälainen on teemahaastattelu.

Laadullinen tutkimus ei pyri tilastollisiin yleistyksiin. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan tapahtumaa tai ilmiötä, antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta tutkittavalle ilmiölle ja pyrkiä ymmärtämään tiettyä toimintaa. Laadullista tutkimusta tehtäessä on tärkeää, että tietoa kerätään henkilöiltä, jotka tietävät tutkittavasta asiasta tai henkilöillä on omakohtaista kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73.) Analysoimalla laadullista aineistoa on tarkoitus saada aineistoon selkeyttä sekä tuottaa uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Aineiston analyysin tavoitteena on tiivistää aineisto kuitenkin kadottamatta aineiston sisältämää tietoa. Analyysin tavoitteena on kasvattaa aineiston informaatioarvoa. Se tapahtuu luomalla hajanaisesta aineistosta mielekästä ja selkeää. (Eskola & Suoranta 1998, 100.)

Yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa Suomessa on haastattelu (Eskola & Suoranta 1998, 63). Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä haastattelu on moniin tarkoitukseen ja lähtökohtiin sopiva menetelmä. Haastattelun tavoitteena on kerätä informaatiota. Haastattelu on siis ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa. (Hirsijärvi & Hurme 2015, 14, 42). Haastattelun tavoitteena on saada selville, mitä joku henkilö ajattelee. Kun halutaan tietää mitä joku henkilö ajattelee,ärkevintä on kysyä asiaa häneltä itseltään. (Eskola

& Suoranta 1998, 63; Tuomi & Sarajärvi 2018, 63.) Haastattelu on keskustelua ja tapahtuu tutkijan aloitteesta ja etenee tutkijan johdattelemana. Haastattelun voidaan sanoa olevan vuorovaikutustilanne, koska haastattelun aikana molemmilla osapuolilla on vaikutusta toisiinsa. (Eskola & Suoranta 1998, 63 – 64.) Haastattelussa luonteenomaista on, että haastattelu on ennalta suunniteltu ja haastattelijalla on tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä että teoriassa. Haastattelijalla yrittää haastattelun avulla saada luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeitä alueilta. Haastattelun aikana haastattelijalla joutuu yleensä motivoimaan haastateltavaa sekä ylläpitämään haastateltavan motivaatiota. (Hirsijärvi & Hurme 2015, 43.)

Teemahaastattelu on yksi haastattelun muoto, jossa haastattelun aihepiirit, eli teemat, on etukäteen määrätty. Haastattelu etenee teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten avulla. Haastattelussa ei voi kysyä mitä tahansa, vaan pyrkimyksenä on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän tai tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Teemahaastattelussa ei ole valmiita kysymyksiä, vaan haastattelijalla on tukilista niistä aiheista, joita haastattelussa tulisi käsitellä. (Eskola & Suoranta 1998, 64; Tuomi & Sarajärvi, 2018, 65).

Tässä osiossa käsiteltiin haastattelua ja teemahaastattelua aineistonkeruumenetelmänä. Aineiston keruun jälkeen seuraava vaihe on aineiston analysointi ja seuraavaksi esittelen, mikä on tutkielman analyysimenetelmä.

5.2 Sisällönanalyysi menetelmänä

Aineiston analyysimenetelmäksi olen valinnut sisällönanalyysin. Sisällönanalyysia voidaan pitää perusanalyysimenetelmänä. Sisällönanalyysia voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78). Hirsijärvi ja Hurme (2015, 153) ovat maininneet, että jotkut tutkijat pitävät sisällönanalyysia erillisenä koulukuntana ja jotkut toiset tutkijat taas pitävät sitä analyysimuotona. Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja objektiivisesti ja systemaattisesti. Sisällönanalyysin avulla pyritään etsimään tekstin merkityksiä. Sillä pyritään saamaan tutkittavasta aiheesta kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87.) Kuten äsken mainitsin, sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä. Olen valinnut tutkielman analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin, koska se sopii erilaisten laadullisten tutkimusten tekemiseksi ja olen

kiinnostunut siitä, minkälaisia asioita, merkityksiä, haastatteluista nousee esille. Sisällönanalyysi vaikutti sopivalta ja sopivan yksinkertaiselta haastattelumuotoisen aineiston analysoimiseen pro gradu-tutkielman asettamissa rajoissa. Seuraavaksi esittelen tarkemmin sisällönanalyysia ja sen eri malleja.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) ovat esittäneet, että sisällönanalyysi on jaettavissa kolmeen eri analyysimalliin, aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin ja teorialähtöiseen sisällönanalyysiin. Seuraavaksi esittelen nämä eri mallit ja kerron, miten päädyin valitsemaan sen analyysimallin, jota hyödynnän tässä työssä.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa on pyrkimyksenä luoda analysoitavasta tutkimusaineistosta teorettinen kokonaisuus. Tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti aineistosta valitaan analyysiyksiköt, jotka eivät ole etukäteen harkittuja ja sovittuja. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa aikaisemmin tehdyillä havainnoilla tai tutkijan tiedoilla ja teorioilla tutkittavasta aiheesta ei pitäisi olla tekemistä sen kanssa, miten analyysi toteutetaan tai mikä on analyysin lopputulos. Aineistolähtöistä tutkimusta pidetään hyvin vaikeasti toteutettavana. Tämä johtuu siitä ajatuksesta, että voiko tutkija kontrolloida sitä, että aineiston analyysi ei tapahdu tutkijan omien ennakkoluulojen ja tietämysten saattamana vaan analyysi tapahtuu aineiston ehdoilla? (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi ei valikoitunut tutkielmani analyysimenetelmäksi. Tämä johtui siitä, että en uskonut, että tässä tapauksessa olisi mahdollista, ettei aiemmilla tiedoillani tutkittavasta aiheesta olisi vaikutusta analyysin lopputulokseen. Ennen analyysimenetelmän valintaa olin jo tutustunut tutkimuskirjallisuuteen ja seurannut aiheesta käytävää julkista keskustelua. Tämän takia, en uskonut, että olisin voinut sulkea aiemman tiedon pois ja toteuttaa analyysin teko ilman ennakkoluuloja.

Erona aineistolähtöisen sisällönanalyysin, teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa on teoreettisia kytkentöjä. Teorian ajatellaan toimivan analyysin apuna, mutta analyysi ei suoraan pohjaudu teoriaan. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa analyysiyksiköt valitaan aineistosta, kuten aineistolähtöisessäkin analyysissa, mutta aikaisempi tieto auttaa ja ohjaa analyysia. Teoriaohjaavassa analyysissa on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus. Aikaisempi tieto ei kuitenkaan testaa teoriaa, vaan luo uusia ajatusuria. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi olisi sopinut aineiston analyysimenetelmäksi paremmin, kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tämä menetelmä ei valikoitunut aineiston analyysimenetelmäksi, koska seuraavaksi esiteltävä malli sopi menetelmäksi paremmin.

Teorialähtöinen sisällönanalyysi on perinteisin analyysimalli. Siinä analyysi nojaa auktoriteetin esittämään ajatteluun, malliin tai teoriaan. Ennen analyysin tekemistä tutkimuksessa kuvataan se malli, johon analyysi nojautuu. Mallin mukaan taas määritellään tutkimuksen kohteena olevat käsitteet. Tutkittava ilmiö siis määritellään jo ennestään tunnetun mallin mukaisesti. Teorialähtöisessä analyysissä ajatuksena on se, että analyysin tekoa ohjaa jo jonkin aikaisemman tiedon perusteella luotu malli, kehys tai teoria. Analyysin ideana on testata aikaisempaa tietoa uudessa kontekstissa. Tuomi ja Sarajärvi (2018), pitävät tässä vaiheessa tärkeänä sitä, että erotetaan ne tutkimukset, joissa teoria ohjaa tutkimus metodologisenä kysymyksenä niistä tutkimuksista, joissa teoriaa testataan. Teorialähtöinen sisällönanalyysi kuuluu niihin tutkimuksiin, joissa teoriaa testataan. (Mt. 2018, 82.)

Valitsin aineiston analyysitavaksi teorialähtöisen sisällönanalyysin, koska mielestäni se sopi analyysimenetelmäksi parhaiten tässä tilanteessa. Ennen aineiston valintaa, olin jo valinnut tutkimukseen liittyviä käsitteitä, kuten isyys, vanhemmuus ja perhevapaat. Tästä syystä ei olisi ollut mahdollista, että olisin pystynyt toteuttamaan analyysin teon ilman näiden tietojen vaikutusta. Näin ollen olin määritellyt tutkittavan ilmiön ennestään tunnettujen mallien ja tietojen pohjalta. Tässä vaiheessa teorialähtöinen analyysi vaikutti tästä syystä sopivimmalta vaihtoehdolta aineiston analysoinnin toteuttamiseksi.

Teorialähtöinen sisällönanalyysissä käytettävä logiikka yhdistetään usein deduktiivisen päättelyyn. Tämä tarkoittaa sitä, että teoreettisessa osassa tutkimusta on jo valmiiksi hahmotettu esimerkiksi kategoriat, joihin aineisto suhteutetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 82.) Analyysin tekoa aloittaessa muodostetaan ensin analyysirunko. Aineistosta on mahdollista poimia ne asiat, jotka kuuluvat muodostettuun analyysirunkoon, että ne asiat, jotka jäävät muodostetun analyysirungon ulkopuolelle. (Mt. 94 – 95.)

Tässä osiossa käsiteltiin valittua tutkimusmenetelmää. Seuraavaksi esittelen, miten aineiston analyysi on toteutettu.

5.3 Aineiston analyysin toteutus

Seuraavaksi esittelen miten analyysi tulisi toteuttaa teorialähtöisen sisällönanalyysin näkökulmasta. Aineiston analysoimiseen ja käsittelyyn kuuluu monia vaiheita. Aineiston käsittely voidaan luokitella sekä analyysiksi että synteeksiksi. Analyysissa aineistoa jaetaan osiin, eritellään ja luokitellaan. Synteesi taas luo kokonaiskuvaa ja sen tarkoituksena on esittää aihe uudessa perspektiivissä. (Hirsijärvi & Hurme 2015, 143.)

Luokittelua voi pitää aineiston analyysin ja järjestämisen yksinkertaisimpana muotona. Aineiston luokittelu voi olla kvantitatiivista analyysia sisällön teemojen mukaan. Aineistosta voi määritellä erilaisia luokkia ja muodostettuja luokkia voidaan laskea, jotta saadaan selville, kuinka monta kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78 – 79.)

Aineiston analyysia voidaan tehdä teemoittelun avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että tarkastellaan esiin nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Teemat voivat muodostua teemahaastattelun teemojen kautta. Odotettavaa on, että lähtökohtateemat nousevat esille, mutta niiden lisäksi voi tulla esiin muitakin teemoja. Muut teemat voivat olla mielenkiintoisempia kuin lähtökohtateemat. Aineistosta esille nousevat teemat ovat tutkijan omia tulkintoja siitä, mitä haastateltavat ovat sanoneet. (Hirsijärvi & Hurme 2015, 173.) Teemoittelua voidaan katsoa myös siitä näkökulmasta, että se voi olla luokittelujen kaltaista, mutta määrällisten luokkien laskemisen sijaan kiinnostuksen kohteena on se, mitä kustakin teemasta on sanottu. Teemoittelussa aineistoa pilkotaan osiin ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien, teemojen, mukaan. Näin tekemällä tulee mahdolliseksi vertailla teemojen esiintymistä aineistossa. Teemoittelun ideana on etsiä näkemyksiä, jotka kuvaavat tiettyä teemaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 79.)

Seuraavaksi esittelen, miten olen aineiston analyysin toteuttanut. Aineiston analyysi on toteutettu teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaan. Aineiston analysoinnin aloitin lukemalla kaikki 12 haastattelua muutamaan kertaan läpi, jotta saan käsityksen siitä, millaisia haastattelut olivat ja mitä aiheita niissä käsiteltiin. Haastatteluissa oli alun perin koodatut nimet, jotka eivät merkinneet minulle mitään. Tästä syystä nimesin haastattelut uudestaan nimillä Haastattelu 1, Haastattelu 2, Haastattelu 3 ja niin edelleen, kunnes kaikki 12 haastattelua oli nimetty. Haastattelut saivat numerot sen perusteella, missä järjestyksessä haastattelut luin. Haastattelut on nimetty ja numeroitu uudestaan myös sen vuoksi, että

tuloksia esitellessä haastatteluotteet olisivat helpommin tulkittavissa ja ne toisivat lisää luotettavuutta tutkimukseen.

Haastattelujen pituudet vaihtelivat 7-18 sivun välillä. Aineiston käsittelyn helpottamiseksi päätin tässä vaiheessa koota kaikki haastattelut samaan tiedostoon niin, että samaa aihetta käsittelevät osiot ovat peräkkäin. Teemat muodostin sen perusteella, mitä haastattelijoilta kysyttiin ja lisäksi loin muutaman uuden teeman haastatteluiden vastauksien perusteella. Haastatteluista tiivistyi tässä vaiheessa pois ylimääräiset vastaukset ja kysymykset, jotka eivät liittyneet haastatteluiden teemoihin, mutta toisaalta aineisto kasvoi, koska yksi katkelma saattoi sopia useamman teeman alle. Tässä vaiheessa aineiston pituus oli 114 sivua fonttikoolla 10. Teemoja muodostui tässä vaiheessa 20 kappaletta. Tämän jälkeen tein yhden tiivistetyn version koko tiedostosta. Tämän tein siksi, että olisi helpompi tarvittaessa palata vielä muihinkin teemoihin, jotka eivät liittyneet omiin tutkimuskysymyksiini. Seuraavaksi kävin teemoitetun aineiston läpi tutkimuskysymysten kautta ja luokittelin teemoitetun aineiston tutkimuskysymysten alle. Teorialähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu, että analyysi perustuu käsitejärjestelmään, malliin tai teoriaan ja analyysille ominaista on, että muodostetaan analyysirunko ja poimitaan ne asiat, jotka kuuluvat analyysirunkoon ja ne, jotka jäävät rungon ulkopuolelle (Tuomi & Sarajärvi 2018, 94 – 95). Tässä vaiheessa tutkimuskysymysten teemat toimivat analyysirunkona ja poimin aineistosta ne asiat, jotka sopivat analyysirunkoon. Kun aineisto oli käyty läpi tutkimuskysymysten teemojen kautta, aloitin analysoimaan tarkemmin aineistoa tutkimuskysymys kerrallaan. Tiivistin ja luokittelin uudestaan aineistoa useamman kerran. Tiivistyksien tekemisen jälkeen jäi jäljelle myös yksittäisiä vastauksia, jotka eivät sopineet mihinkään muuhun luokkaan. Aineistoni analysoinnin olisi voinut tehdä myös vähemmällä luokitteluilla ja tiivistämisillä, mutta itse koin, että tällä tavalla ei jäänyt mikään asia huomioimatta.

5.4 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen teossa on tärkeää ottaa huomioon eettiset seikat. Aineiston käsittelyyn liittyy oleellisena asiana eettisyys. Aineiston saamiseksi olen allekirjoittanut aineistonluovutus- ja käyttösopimuksen. Sopimuksen mukaan sitoudun henkilötietojen salassapitoon, aineiston huolelliseen säilyttämiseen ja tutkimustulosten tutkimuseettisesti kestävään raportointiin. Sopimuksen allekirjoittamisella olen sitoutunut myös siihen, että pidän saamani

luottamuksellisen tiedon luottamuksellisena enkä luovuta sitä kolmannelle osapuolelle. Aineiston käsittelyssä on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita. Aineiston olen saanut muistitikulla. Aineiston saatua siirsin muistitikulla olleen aineiston yliopiston Office 365-tunnuksilla käytössäni olevaan OneDrive-kansioon. Aineistoon ei pääse käsiksi minun lisäksi kukaan toinen henkilö ja aineisto on suojassa oman käyttäjätunnukseni takana. Kun olin siirtänyt aineiston OneDrive-kansioon, poistin sen turvallisuussyistä muistitikulta. Aineiston ja siihen liittyvät muistiinpanot aion tuhota sen jälkeen, kun olen saanut tutkielman hyväksytysti läpi.

Kaikkien haastateltavien kanssa on tehty ennen haastatteluita kirjalliset haastattelusopimukset ja haastatteluun osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Haastateltujen henkilöiden anonymiteetti oli suojattu jo siinä vaiheessa, kun olen saanut aineiston käyttööni. Aineistosta oli poistettu tunnistetiedot, joten aineistosta ei ole mahdollista tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Haastatteluista esille nousevia tunnistetietoja ei käytetä aineistolainauksissa haastateltavien anonymiteetin säilyttämiseksi.

Tutkielman aineistona oli valmis aineisto, enkä ole itse osallistunut haastatteluiden tekemiseen. Tästä johtuen, minulla ei ollut mitään ennako-odotuksia tai mielikuvia haastateltavista. Pystyin keskittymään analyysissä ainoastaan aineistossa ilmenneisiin seikkoihin.

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy olennaisena osana tutkielman luotettavuus. Tutkielman luotettavuuden lisäämiseksi analyysin tuloksien esittelyn yhteydessä esittelen aineistosta otettuja katkelmia. Haastatteluotteiden avulla on mahdollista vahvistaa argumentointia (Hirsijärvi & Hurme 2015, 194). Haastatteluotteiden avulla tuloksien luotettavuus ja uskottavuus lisääntyy. Haastatteluotteiden esittämisen lisäksi haastattelut on numeroitu satunnaisessa järjestyksessä ja haastatteluotteen yhteydessä kerron, mistä haastattelusta katkelma on. Tämä lisää luotettavuutta siinä, että asiat ovat nousseet esille eri haastatteluista. Tässä luvussa on esitelty tutkimuksen aineisto, valittu tutkimusmenetelmä sekä tutkielman eettiset pohdinnat. Seuraavassa luvussa esittelen aineiston analyysin tuloksia.

6. Perhevapaat

Tässä luvussa esittelen perhevapaita koskevia tuloksia. Luvun tulokset ovat muodostuneet vastauksiksi tutkielman ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, miten isät kertovat perhevapaista. Luku on jaettu kolmeen alalukuun tuloksien perusteella. Osio etenee niin, että ensin kerron miten haastateltavat kertoivat perheen perhevapaiden käytöstä ja jakamisesta. Tämän jälkeen esittelen, missä vaiheessa lapsi on laitettu kodin ulkopuolelle hoitoon ja perhevapaiden käyttö on lopetettu. Sen jälkeen esittelen miten isät kertoivat omasta perhevapaastaan ja halustaan pitää vapaata. Viimeisenä tässä osiossa käydään läpi sitä, minkälaisia näkemyksiä isät toivat esille perhepolitiikkaan ja perhevapaisiin liittyen.

Tuloksien luotettavuuden vahvistamiseksi esittelen tulosten yhteydessä haastattelukatkelmia aineistosta. Haastattelukatkelmien yhteydessä on mainittu, mistä uudelleen nimeämästäni haastattelusta katkelma on otettu.

6.1 Perhevapaiden käyttö ja jakaminen vanhempien kesken

Haastatteluissa perheet kertoivat, miten ovat jakaneet perhevapaat ja minkä verran isät ovat itse pitäneet perhevapaita. Suurimmassa osassa perheistä äiti käytti kaikki vanhempainvapaat ja oli kotona hoitovapaalla kotihoidon tuen turvin. Haastatelluista kaksi isää kertoi, että ei pitänyt ollenkaan isyyslomaa ja äiti piti kaikki vanhempainvapaat. Syynä sille, että isät eivät pitäneet ollenkaan vapaata yksi haastatelluista kertoi, että ei ehtinyt töiden takia pitämään isyyslomaa ja toinen haastatelluista kertoi, että hän opiskeli, eikä sen takia pitänyt isyyslomaa.

”Mä en sitte kerinny sitä isyysvapaata edes pitämään ku tuli toi työpaikan vaihdos, ja en nyt sitten tossa uudessa sitä alkanu heti, kättämään.” Haastattelu 7

Vaikka isät eivät pitäneet pidempää vanhempainvapaata, heistä useampi oli kotona jostain muusta syystä, vaikka eivät olleet perhevapaalla. Osa haastateltavista kertoi olleensa pidemmällä sairauslomalla, työttömänä, omalla vapaalla töistä, eläkkeellä tai työttömänä ansiosidonnaisella päivärahalta

”Mulla nyt oli semmonen tilanne että, mulla loppu se edellinen yritys niin, sieltä kaikki laitettiin pois niin, sattu tavallaan hyvä sauma että, pääsi, [naurahtaen] pääsi, pääsi ansiosidonnaiselle, ja vaimo sai olla, hoitovapaalla ja miten nyt sitte välillä järjestettiin niitä eri päin mutta kuitenkin.”

Haastattelu 9

Nämä muut syyt vaikuttavat siihen, että isät eivät ole hyödyntäneet perhevapaita, vaikka ovat voineet olla kotona. Näistä muista syistä kotona olleista isistä osa pystyi olemaan äidin kanssa samaan aikaan kotona ja osa hoiti lapsia yksin puolison ollessa töissä. Yksi haastatelluista kertoi, ettei voinut käyttää Kelan isyystukea, koska asui lapsen äidin kanssa eri osoitteessa ja he olivat eronneet. Haastelluista pari kertoi, että äiti opiskeli samaan aikaan kun hoiti lasta kotona ja äiti sai opintotukea perhe-etuuksien sijaan.

Pisimmän perhevapaan pitänyt isä oli ollut kotona lapsen koko ensimmäisen vuoden. Suurin osa isistä piti lyhyemmät isyysvapaat ja osa kertoi pitäneensä täydet vapaat, eli kaikki isille osoitetut vanhempainvapaat.

”Niin sitten (--) [0:03:10 puhelu päätii] kun meil tuli vuoden (--) ikäerolla niin (--) siinä mielessä ehkä vähän semmonen erilainen lähestyminen kun monella muulla et mä jäin vuodeks sapatille töistä kun mun, tai meidän poika syntyi.” Haastattelu 3

Muutamassa haastattelussa kävi ilmi, että vanhemmat, isä tai äiti, tekivät osa-aikaisesti töitä ja toinen vanhempi oli samaan aikaan kotona tai lapset olivat osan viikosta päivähoitossa.

”Et sit niinku.. Mä olin siinä vaiheessa vielä osa-aikaisesti töissä niin mäki ehdin oleen, jonku verran kotona.” Haastattelu 2

Haastateltavien vastaukset perhevapaiden jakamiseen liittyen myötäilevät tutkielman alussa mainittuja tutkimustuloksia. Isät ovat käyttäneet heille osoitetut vapaat ja vain harva on pitänyt pidempiä perhevapaita (Lainiala 2010, 47). Mielenkiintoista tuloksissa on se, miten moni isä oli kotona, vaikka ei hyödyntänytkään perhevapaita. Aiemmissa tutkimuksissa on kuitenkin tullut ilmi se, että isä ei käytä perhevapaata, koska ei ole työelämässä (Kontula 2018, 12), mutta kiinnostavaa olisi tietää, kuinka moni isä on silti kotona, vaikka saa jotain muuta perhevapaan estävää etuutta. Pääsääntöisesti haastateltavat jakoivat perhevapaat perinteisen roolien mukaisesti, eli lapsen äiti piti pidemmän vanhempainvapaan ja isät pitivät heille osoitetut vapaat. Tältä osin voitaisiin sanoa, että haastateltavat toistavat sukupuolilleen ominaisia tapoja. Poikkeuksen tekee isä, joka oli kotona lapsen ensimmäisen vuoden ajan. Hänen voidaan sanoa toimineen naistapaisesti jäädessään kotiin vuodeksi lasten kanssa ja äidin mennessä töihin.

6.2 Päivähoito ratkaisuna

Haastatteluista tuli ilmi useita eri syitä sille, miksi vanhemmat päättivät juuri tietyssä vaiheessa laittaa lapsen päivähoidon. Työt ja opiskelut nousivat esiin yleisimpänä syynä. Vanhemmilla, useimmiten äidillä, oli sopiva hetki palata tai mennä töihin ja opintoihin ei olisi pystynyt keskittymään, jos lapsi olisi ollut kotona tai äidin opinnoissa alkoi intensiivisempi vaihe.

” Joo. Ja mä en pysty opiskelemaan lapsen kanssa sillai että se on vaikee keskittyä mihinkään jos lasta pitää vahata. Ja lapsen äitillä kans että ei siitä tuu oikein mitään sitten. ” Haastattelu 5

Taloudelliset syyt nosti esille kaksi haastateltavaa. Ei ollut taloudellisesti mahdollista, että vanhemmat olisivat olleet pidempään kotona ja töistä saatu palkka on suurempi, kuin mitä saa kotona lasta hoidettaessa.

” Taloudelliset asiat on ehkä yks, painavimpia. Kyl se varmaan oli se merkittävin. ” Haastattelu 7

Esille nousi myös lapseen liittyvät syyt. Monet perustelivat lapsen hoitoon laittamista sillä, että lapsi oli siinä vaiheessa sopivan ikäinen. Vanhempainvapaan päättyessä lapsen ollessa noin yhdeksän kuukauden ikäinen, vanhemmat pitivät lasta liian nuorena päivähoidon laittamiselle. Useimmissa perheissä lasta hoidettiin noin vuoden ikäiseksi saakka kotona.

”No, se nyt oli silleen että ei ihan silloin yhdeksänkuukautisena et silloin on liian pieni, meidän kummankin mielestä.. Se tuntu jotenkin luonnolliselta.” Haastattelu 1

” Mutta, mä olin ihan, kyllä silleen samaa mieltä et helppo oli myötäillä et juu näin mennään. On se ehkä se, on se yhdeksän kuukautta, ja (-) vuosi ni on siinä kuitenkin semmonen aika, iso ero, vielä kumminki.” Haastattelu 12

Yhdessä perheessä lasta hoidettiin vielä kotona kotihoidon tuen avulla. Perusteluna sille, miksi lasta hoidettiin kotona, oli puolison työtilanne. Perheessä talous ei ole ollut ratkaiseva tekijä siinä, kun he miettivät miten lapset hoidetaan. Lisäksi isä piti siitä, että perheessä on perinteinen jako, isän tulee tehdä töitä ja ansaita raha perheelle ja äidin tulee hoitaa koti ja lapset.

” Sit taas nää molemmat pojat, sen jälkeen kun niitä on hoidettu kotoa ja niitten kans on oltu se aika kun jaksetaan ja voidaan, siinä nyt se talous ei oo ratkas-, tää taloudenpito ei oo ratkassu sitä

*et kuinka kauan niitten kans että sitten on eletty niukemmin, sikäli kun ei oo ollu rahaa ja lap-
sen kans on haluttu olla.” Haastattelu 6*

Tämän haastattelun isän voidaan sanoa kuvaavan hyvin perinteisen isän mallia ajatustavaltaan. Perinteisessä ”mieselättäjä”- mallissa, isän on kuulunut huolehtia perheen taloudellisesta pärjäämisestä (Huttunen 1999, 171; Esping-Andersen 1999, 18), mikä kuvaa tämän isän ajatusta siitä, että isän tulee ansaita raha perheelle.

Perhevapaiden aikana taloudellinen toimeentulo koettiin kahdenlaisena. Osassa haastatteluista tuli esille, että perhevapaiden aikana oli taloudellisesti tiukkaa ja oli kannattavampaa mennä töihin, kuin jäädä kotiin. Osa taas koki, että vanhempainvapaan korvaustaso oli sopiva ja tarvittaessa olisi voinut olla pidempäänkin vapaalla ja mahdollisesti säästää sitä varten.

” Sit, tietysti se on myös sit taloudellinen taakka. Äiti on, sit jo siin kohtaa oli tuolla kotihoidontuella, eli tosi minimaalinen ansio ja sit itte tippuu Kelan rahoille niin, hengis ollaan [naurahtaa], sanotaan näin.” Haastattelu 1

” Meillä se nyt oikeestaan ois ajankohtasta että, kuitenkin palkkatulo on enemmän kuin se että, sais kotona istumisesta.” Haastattelu 12

Osa taas kertoi, että omista tutuista useampi isä jäisi vapaalle, jos se vain olisi taloudellisesti mahdollista.

*” Oikeestaan kaikki isät, ketä munki tuttuja on ollu kotona niin sanoo että se on tosi mukavaa ja vois tehdä sitä enemmän mutta, paljo on myös semmosia jotka ei yksinkertaisesti jää.
Ei oo välttämättä tentattu mutta ulkopuolisena tiien että ne ei jää siksi että
ne ei voi jäähä taloudellisista syistä.” Haastattelu 11*

Talous on mainittu myös aiemmissa tutkimuksissa yhdeksi syyksi sille, miksi isä ei käytä perhevapaita (Kontula 2018, 12; Lammi-Taskula, Salmi & Närvi 2017, 133). Toisaalta tutkimuksissa on myös todettu, että perheissä ei tehdä tosiasiallisesti taloudellisia laskelmia vapaan pitämisestä (Salmi 2006, 420). Haastatteluissa ei tullut ilmi, että perheissä olisi tehty taloudellisia laskelmia. Edellä olleessa lainauksessa on mainittu, että ulkopuolisena on ajateltu, ettei perheessä isä jää perhevapaalle taloudellisista syistä. Vaikka isä ei tiennyt muiden perheiden syitä isän perhevapaan käyttämättömyydelle, talous oletettiin siihen

syyksi. Haastattelun ja aiempien tutkimusten perusteella voitaisiin ajatella, että taloutta pidetään helposti syynä perhevapaan pitämättömyydelle ja yleisesti vallitsee ilmapiiri, että perhevapaalle jääminen ei ole taloudellisesti kannattavaa. Voi kuitenkin olla, että ehkä ei tiedetä, mitä vanhempainvapaalla olemisesta korvattaisiin.

6.3 Isien kokemuksia perhevapaista

Seuraavaksi käsittelemme isien kertomia kokemuksia omista perhevapaistaan ja halusta pitää perhevapaita ja olla kotona.

Pääsääntöisesti isät kertoivat, että olivat tyytyväisiä vapaan pitämiseen ja se oli mukavaa aikaa. Lapsen kanssa oli mukava olla ja tehdä ja touhuta kaikkea. Isät myös toivat ilmi, että olisivat mielellään pitäneet vapaata enemmän, jos se vain olisi ollut mahdollista. Isille kiintiöityä kuuden viikon mittaista isyyslomaa pidettiin myös lyhyenä.

” Tietysti ois ollu työtilanne erilainen niin olisin ehkä pitäny, pitempäänkin, että olisin sit, säästänny, rahaa jemmaan ja sitten, pitäny enemmänkin viikkoja. Kaks viikkoa oli semmonen kompromissi että se ei tuntunu vielä kirpasevan hirveen paljon töissäkään. Sitte, pidin sen kaks viikkoa. Nyt kun, olin sen niin harmittaa että ois ehkä pitäny olla enemmänkin aiemmin. Ois vaan pitäny ottaa ehkä sitä aikaa ja, olla mut toisaalta, se on nyt niin hyvässä iässä että se ei ehkä ois ollu ihan samantilaista kun mitä se nyt oli. Se on, nyt porisee niin paljon ja tekkee niin paljon. Jos sen ois pitäny silloin yhen vuojen iässä niin se ois ollu kokonaan erityyppist. Se ois ollu enemmän semmosta, hoitamista ja hoivaamista. Nyt se oli selkeesti meidän yhteistä aikaa missä me pystyttiin tekemään. Selkeesti se lähenty mua paljon. Ihan tyytyväinen olin että pijin nyt mutta, olisin voinu kyllä pittää enemmänki. ” Haastattelu 11

” No siis, ei mua ois haitannu olla pojan kans pidempäänkin ku mitä toi isyysloma oli. Se kuus viikkoa oli kuitenkin.. siinä mielessä aika lyhyt jakso, siinä ennen varsinki ku menttiin päivähoitoon ni mielellään sitä ois ollu pojan kans enemmänkin kotona silloin ja touhunu.” Haastattelu 10

Edellä olleissa lainauksissa on molemmissa mainittu, että isä olisi voinut olla perhevapaalla pidempäänkin ja lapsen kanssa touhuttiin kaikenlaista. Isät kuvasivat vapailla olemista juuri lapsen kanssa yhdessäolon kautta ja lapsen hoitaminen ei ollut vapaalla pääasiassa. Myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että perusteluna isän perhevapaan käytölle on ollut halu viettää aikaa lapsen kanssa (Lammi-Taskula ym. 2017, 132-134). Lapsen kanssa puuhailu taas on aiemmissa tutkimuksissa mainittu yhtenä isyyden parhaimpina puolina (Paajanen 2006,

67). Isän halu pitää perhevapaita ja olla lapsen kanssa voidaan nähdä kuvaavan isyyteen sitoutumista. Isyyteen sitoutumisen käsitteeseen kuuluu esimerkiksi vuorovaikutus lapsen kanssa ja isä on läsnä lapsen elämässä (Huttunen 2010, 176; Mykkänen & Eerola 2013, 18).

Haastatteluissa osa isistä toi esille työelämän ja perhevapaiden yhteensovittamisen haasteet. Yksi haastateltavista halusi pitää perhevapaita, mutta silloinen työnantaja ei hyväksynyt sitä, joten hän päätti vaihtaa työpaikkaa. Haastateltava kertoi, että oli itse ensimmäisiä, joka jäi pidemmäksi aikaa pois töistä ja sen jälkeen on jäänyt useampi. Toinen haastateltava kertoi, että kun hän alkoi kertomaan töissä halustaan pitää vapaata, oli töissä huono hetki, mutta sopivat kompromissiratkaisun, että isä sai pitää kaksi viikkoa vapaata. Muutkin haastateltavat kertoivat, että töistä on ollut vaikea irtautua pitämään vapaita ja ei ole voinut pitää vapaita, koska työpaikan vaihdoksen takia ei halunnut heti pyytämään vapaata.

” Mut joo, on siinä monenlaista. Ja sit työnantajan osaltahan se on tietysti kans vaikeeta, et ei mun työnantaja hyväksyny näitä mun valintoja kuitenkaan. Mä päädyin sit vaihtaan työpaikkaa. ”

Haastattelu 3

” Mä pidin sit omat, isyysvapaat. Olisinko mä viikon pitäny sitte sillon ku hän synty ja, sit taisin pitää viikon myöhemmin. Mulla on semmonen työ että, on vaikee silleen irtautua siitä.” Haastattelu 12

Työelämän ja perhevapaiden yhteensovittamisen haasteista on tehty myös tutkimusta ja edellä mainitut isien kertomukset sopivat myös aiempien tulosten kanssa yhteen. Myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että isän työtilanne ja työkiireet ovat estäneet perhevapaiden pitämistä (Lammi-Taskula ym. 2017, 132-134). On mielenkiintoista, että haastateltavat kertoivat, että työnantaja ei antaisi pitää perhevapaata ja kaksi viikkoa isyyslomaa on kompromissiratkaisu. Työsopimuslain mukaan työntekijällä on oikeus saada töistä vapaata sille ajalle, kun hän on perhevapaalla (Työsuojelu 2010). Se, että työnantaja ei antaisi isän jäädä vapaalle, olisi työsopimuslain vastaista. Toisaalta, työnantajan negatiivinen suhtautuminen voi kertoa kulttuurimme sukupuolitapaisuuksista ja siitä, että vielä ei ole tullut yleisesti hyväksyttäväksi normiksi se, että isä voisi jäädä pitämään perhevapaita.

6.4 Perhepoliittiset näkemykset

Seuraavaksi esittelen isien esiin nostamia näkemyksiä perhevapaisiin ja ylipäänsä perhepolitiikkaan liittyen.

Ensin käydään läpi, mitä haastatellut isät kertoivat kotihoidon tuesta ja lasten hoitamisesta kotona. Vanhempainvapaan jälkeen vanhempien on mahdollista hoitaa lapsia kotona kotihoidon tuella tai lapset voi laittaa päivähoitoon tai lapsille voi palkata hoitajan. Kotihoidon tuki ja lasten hoitaminen kotona herätti vastaajissa kahdenlaisia sekä positiivisia että negatiivisia reaktioita.

Kotihoitoa ja kotihoidon tukea puolustettiin useilla perusteilla. Ensiksi, kotihoidon tukea pidettiin hyvänä siksi, että lasten hoitamista kotona ei saisi pitää vähempiarvoisena asiana kuin olla työttömänä, koska työttömänäkin saa työttömyysetuutta. Kotona oleminen ei ole muilta pois ja jos sitä piennettäisiin, ei se kannustaisi jäämään kotiin. Tukea pidettiin hyvänä myös siksi, että vanhempien tulisi saada valita vapaasti, miten tekevät asiat ja hoitavat lapsensa. Kotihoidon tukea pidettiin hyvänä siksi, että se että se mahdollisti omalle perheelle mahdollisuuden olla pidempään kotona ja ilman sitä lapsi olisi mennyt aiemmin päiväkotiin.

” Sitten jos mennään siihen kotihoidontukeen, niin sit voidaan mieltii onks työttömyysetuus, miks sitä maksetaan, miks maksetaan monii muita etuuskii jos ei maksettais siitä että hoitaa omaa lastaan kotona// Et onks se toisaalta vähempiarvosta se että hoitaa omaa lasta kotona, kun se että on työtön, ja saa siitä rahaa.” Haastattelu 1

” Siis, sanotaan et jos ei kodinhoitotukee ois ollu ni, meillä esimerkiks ois lapsi menny aikasemmin päiväkotiin. Eihän meil ois ollu esimerkiks, taloudellisesti mahdollista, niin että vaimo ois jääny pidemmäks aikaa kotiin. Siinä mieles tietysti, se on hyvä et semmonen on olemassa.” Haastattelu 12

Toisaalta yhdessä haastattelussa tuli esille ajatus siitä, että kotihoidon tuki voitaisiin lakkauttaa, jos vanhempainvapaiden pituutta pidennettäisiin. Sopivana pituutena esitettiin vuoden pituista vanhempainvapaata. Yhdessä haastattelussa taas tuli esille ajatus siitä, että yhteiskunnan ei tulisi maksaa elämäntapavalinnasta olla kotona, kun olisi myös mahdollista viedä lapsi päivähoitoon. Haastateltava ei kannattanut suoraan tuen lakkauttamista, koska se säästää valtion rahoja, mutta kannatti ajatusta, jonka mukaan rajaisi ennemmin oikeudesta hoitaa lasta kotona kuin oikeudesta viedä lapsi hoitoon.

” Ja kodinhoitontuki on mun mielestä-, lasten hoitaminen kotona on kuitenkin vähän elämäntapavalinta, varsinkin niin jos meil on oikeus päivähoitoon, niin tietysti sitten se on, jotenkin sen turvaverkon täytyy olla sataprosenttinen, että joku paikka jossa oikeesti joku voi hoitaa lapsia, mut et jos meil on tarha kaikille niin silloin se on mun mielestä elämäntapavalinta et sä hoidat

niitä itse ja sitte voidaan keskustella siitä että kuinka paljon siitä kannattaa maksaa että hoidetaan kotona. Mutta, yhteiskunnan kannalta on paljon järkevämpää että ammattilaiset hoitaa lapsia, ja ihmiset tekee sitä mihin ne on koulutettu työkseen.” Haastattelu 3

Oli mielenkiintoista huomata, miten vastakkaisia ajatuksia lasten kotona hoitaminen ja kotihoidontuki olivat aineistossa herättäneet. Lasten hoitaminen kotihoidon tuella ja päiväkodissa kuuluvat perhepoliittisiin toimiin. Perhepolitiikalla on tavoiteltu sitä, että perheillä olisi erilaisia vaihtoehtoja hoitaa lapsia (Lainiala 2010, 8), mitä toivottiin myös haastatteluissa. Päivähoito taas on yksi tärkeimmistä perhepoliittisista palveluista (mt. 24) ja sen tärkeyttä korostettiin myös haastatteluissa. Päivähoitoa pidettiin lapsen oikeutena, mikä viittaisi siihen, että suomalaista päivähoitojärjestelmää arvostetaan paljon.

Seuraavaksi esittelen isien näkemyksiä vanhempainvapaisiin liittyen. Haastattelujen aikaan oli esillä suuresti 6+6+6-malli jakaa vanhempainvapaat ja haastateltavilta kysyttiin usein mielipidettä tähän malliin. Kuten kotihoidon tuen kohdalla, myös tämä malli ja muutenkin vanhempainvapaat jakoivat isien mielipiteitä.

Vanhempainvapaiden uudistamista malliin 6+6+6 piti useampi haastateltavista hyvänä. Mallia pidettiin hyvänä, koska isien omat vapaat kannustaisi isiä jäämään enemmän kotiin ja vanhemmat jakaisivat vanhempainvapaita enemmän. Mallia pidettiin myös joustavana ja se antaisi vanhemmille mahdollisuuden itse miettiä miten jakavat vapaat. Mallia pidettiin hyvänä myös siksi, että se pidentäisi isien omien vapaiden pituutta nykyisestä ja isät olisivat itse valmiita pitämään pidemmän vapaan. Isät myös toivoivat sitä, että vanhempainvapaisissa otettaisiin mallia Ruotsista ja Tanskasta, joissa isien kannustaminen vanhempainvapaille jäämiseen on ihan eri tasolla (Miettinen 2017, 45-48).

” Mun mielestä se vois olla ehkä ihan hyvä se 6 + 6 + 6. Sillon, se vois joissakin tilanteissa olla ihan joustavaki. Vanhemmat tosiaan vois miettiä sitte että kumpi sen käyttää. Justiinsa tämmösiin erilaisiin tilanteisiin nähen jos tulee vaikkapa, työpaikan vaihdoksia taikka tulee opiskeluita tai jotain muuta niin sitte sen tilanteen mukasesti. Se vaikuttas ihan hyvältä.” Haastattelu 7

*”Se vois olla hyvä malli. Mä kyllä luulen että, isät, pitää enemmän jos niillä vaan on mahollisuutta.”
Haastattelu 11*

Tuleva perhevapaaudistus on mallia 1+7+7, joten uudistuksessa on molemmille vanhemmille kiintiöidyt osuudet joita ei voi siirtää toiselle vanhemmalle (Eduskunta 2021). Malli lisää isien mahdollisuutta käyttää pidempiä vapaita, mitä myös haastatteluissa osa haastateltavista toivoi. Tutkimuksissa onkin todettu, että sitä mukaa kun isille on tullut omia vapaita, isät ovat alkaneet käyttää niitä enemmän (Eerola 2015, 415).

Vanhempainvapaiden uudistamista 6+6+6-malliin piti usea haastateltavista myös huonona. Mallia pidettiin huonona, koska se rajaisi keinotekoisesti vanhempien mahdollisuutta jakaa vapaat oman perheen kannalta parhaimmalla tavalla. Mallia ei pidetty sopivana kaikkiin perheiden tilanteisiin ja haastateltavat toivat esille, ettei malli olisi sopinut heidän perheelleen.

” Turha rajata, tollee keinotekosesti koska perheiden tilanteet on niin, erilaiset, ku ei oo sitä mustavalkosta perhettä. Tilanteet on niin, perheestä riippuvaisia ja niin, se on vaan kaikki on, harmaata mustavalkosen välillä niin, miks niitä pitäs rajata silleen tarkasti, et se on musta täysin tyhmää, loppujen lopuks. Antaa, perheiden valita. Sanotaan vaikka että, se onko se sitte vuosi tai puoltoista että käytätte ne sitten, niin ku parhaaksi näätte. Kyllä tietysti, lapsi tarvitsee äitiä tietysti ensimmäisen puoli vuotta joka tapauksessa aika tiiviisti, että kyl se käytännössä joka tapaukses puoli vuotta ainaki on äitillä. Mutta, mä en tiä miks sitä pitäs ylipäättään rajata. Onhan se, jos ajatellaan ni verotuloistahan se on pois oli kumpi tahansa kotona että, jos ajattelee taloudelliselta kannalta. Mutta, perheestä niin kiinni että, miks sitä pitäs rajata tosiaan.” Haastattelu 12

Oli mielenkiintoista huomata, että vapaudella valita vapaasti miten perhevapaat jaetaan sekä puolustettiin että kritisoitiin 6+6+6-mallia.

Muita mielipiteitä lapsiperheiden tukiin ja vanhempainvapaisiin liittyen tuli esille useita. Useat mielipiteet liittyivät perhevapaiden tukien rahalliseen määrään. Useammasta haastattelusta tuli esille mielipide, että tuilla tulisi pärjätä taloudellisesti, tukia tulisi nostaa ja tukimallien tulisi olla sellaiset, ettei tulotaso vaikuta siihen kumpi vanhemmista jäisi kotiin. Toimeentulon toivottiin pysyvän samana, riippumatta siitä kumpi vanhempi jäisi kotiin. Tämän myös ennustettiin lisäävän isien kotiin jäämistä, jos taloudellinen toimeentulo ei olisi riippuvaista siitä, että kumpi vanhemmista jää kotiin. Haastatteluista kävi ilmi, että isät jäisivät enemmän kotiin, jos se olisi vain taloudellisesti mahdollista.

” Tai mun mielest pitäis mennä enemmän siihen suuntaan et se että toinen vanhemmista on, parempitulonen ei tarkoita automaattisesti sitä että, hän ei voi jäädä himaan. Et pitäis olla valtion puolelta se tukimalli semmonen että tulotaso ei vanhemmalla määrää. Totta kai varmasti jossain tuloluokissa se ei vaan, kannata koska toisella voi olla niin niin paljo isommat tulot että se on jo, tuntuu isolta menetykseltä se. Toisaalta jos on niin isot tulot niin luulis että siitä saa sitte jo vähän sivuunki et voi jäädä lapsen kaa himaan muutenki.” Haastattelu 2

”Mä kyllä luulen että, isät, pitää enemmän jos niillä vaan on mahdollisuutta. Se nyt on, tunnen paljon ihmisiä tai perheitä joilla, se toimeentulo romahtaa jos isä on pitkään pois kotoa, tai on pitkään kotona. Se on varmaan asia mitä pitäis ehkä miettiä, sillä tavalla että se, jollain lailla se perheen toimeentulo pysys suunnilleen samana vaikka sit kuka hoitaa. Se perheen toimeentulo ei pitäis riippua siitä että kuka sitä lasta hoitaa. Jos se niin olis niin mä väitän että, isät varmastikin hoitais enemmän. Mut jos se tarkoittaa sitte sitä että, ei oo rahaa ruokaan niin sitte se luultavasti menee niin että ei jäähä kotiin” Haastattelu 11

Perhepoliittiset tuet ovat merkittävässä osassa perhepolitiikassa. On todettu, että tuilla voi olla vaikutusta siihen, koetaanko lastenhankinta mahdollisena asiana omalle perheelle (Lainiala 2010, 8). Vaikka haastateltavat olivat jo hankkineet lapset tukien tasosta riippumatta, tuilla koettiin olevan suuresti vaikutusta siihen, miten perhevapaita perheessä käytetään. Koin mielenkiintoisena sen ajatuksen, että haastateltavat toivoivat sitä, että tuki pysyisi samana riippumatta siitä, kumpi vanhemmista hoitaisi lasta. Vaikka se kuulostaisi loogiselta, että silloin isät käyttäisivät enemmän perhevapaita, mutta toteutuisiko tämä silloin käytännössä, jos isille ei olisi kiintiöity omia vapaita?

Edellä esitettyyn tukien nostamisen liittyen haastatteluissa esitettiin myös näkemyksiä, joiden mukaan tukia tukisi leikata. Esille tuli ajatuksia siitä, että vanhempainpäivärahojen ansiosidonnaisuutta tulisi leikata ja tukia tulisi tarjota yksilöllisemmin, kaikki perheet eivät tarvitse samaa määrää tukia ja etuuksia. Esille tuli myös mielipide, jonka mukaan yhteiskunta tarjoaa jo tällä hetkellä riittävästi tukea lastenhoitoon.

” Sitten, no kyl mä leikkaisin niitä ansiosidonnaisuuksia, niissä päivärahoissa. Et jonkin näkönen tuki on hyvä olla olemassa, ja se on hyvä että se on ehkä tuloihin sidottu koska ihmisten elämä ja elämän kustannukset on yleensä sidottu heidän tuloihin mut et ehkä siin vois olla sit jotain kovempii leikkureita mistä vois vähän säästää.” Haastattelu 3

” Se että yhteiskunnalta ja kunnilta tuleva tuki pitää olla riittävä, ja sitten tietenkin siihen pitää liittyä tämmönen yksilöityminen että ei kaikille perheille tarvi niin paljon taloudellista tai muuta tukea. ” Haastattelu 8

Enemmistö haastateltavista oli kuitenkin sitä mieltä, että perheitä tulisi tukea taloudellisesti enemmän.

Joidenkin haastateltavien kertoman mukaan ei ole väliä kumpi vanhemmista on kotona, kunhan ensimmäisen vuoden ajan kotona olisi jompikumpi vanhemmista. Toivottiin myös sitä, että molemmat vanhemmat voisivat olla ensimmäisen vuoden kotona. Toisaalta esille tuli myös mielipiteitä siitä, että on luonnollista, että suurin osa vanhempainvapaista menee äidille ja ettei ole tärkeää, että isät yritetään saada kotiin. Monille on myös helppo valinta, että äiti jää kotiin.

” Parashan se ois siis, eihän se siis realistinen vaihtoehto oo mutta se olis tosi hyvä jos lapsi vois olla pitkän aikaa molempien vanhempien kans että muodostuis semmonen vahva side. Se on hyvin olennaista se ensimmäiset kolme kuukautta” Haastattelu 5

” No, mun mielestä se on ihan sama kumpi puoliso tai kumpi mies, mies vai nainen [naurahtaen] tai, äiti tai isä, no kuka siellä kotona on niin se ei, oo se mutta mun mielestä semmonen että siellä olis hyvä joku olla sen ensimmäisen vuojen aikana, vaikka lapset sitte olisiki osapäiväsesti josaki” Haastattelu 9

Aineiston perusteella voidaan päätellä, että haastateltavat, jotka mainitsivat, että sillä ei ole väliä kumpi vanhemmista on kotona, edustavat jaettua vanhemmuutta ja isyyteen sitoutumista. Jos ei ole väliä, kumpi vanhemmista on kotona, sen voidaan ajatella kuvaavan, että myös isä itse olisi valmis olemaan kotona pidempään kuin vain isille kiintiöityjen vapaiden ajan. Toisaalta, kiinnostavaksi tulee tässä se, että onko tämä vain asenteissa tapahtunut muutos vai olisiko isä valmis toteuttamaan tämän myös käytännössä.

Osa isistä kertoi, että on luonnollista, että suurin osa vapaista menee äidille ja isien kotiin jääminen ei ole tärkeää. Näiden haastateltavien voidaan nähdä olevan perinteisen isyyden mukaisia isiä. Perinteiseen isyyteen kuuluu, että perheessä on selkeä roolijako vanhempien kesken (Eerola 2009, 15), tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että äidin vastuulla on lastenhoito.

Näiden isien kertomasta välittyy käsitys, jonka mukaan perinteisen sukupuolten välisen työnjaon mukaisesti äidin tulee naistapaisena toimijana vastata lasten hoidosta.

Tässä luvussa käsiteltiin tutkimuksen tuloksia perhevapaiden kautta. Seuraavassa luvussa esittelen aineistosta saatuja tuloksia lastenhoidon, kotitöiden ja vanhemmuuden kautta.

7. Lastenhoito ja vanhemmuus

Tässä luvussa esittelen vanhemmuuteen, lastenhoitoon ja kodin hoitoon liittyviä tuloksia. Luvun tulokset ovat muodostuneet vastauksiksi tutkielman toiseen tutkimuskysymykseen: miten isät kertovat lastenhoidosta ja vanhemmuudesta. Luku on jaettu kolmeen alalukuun tuloksien perusteella. Luku aloitetaan lastenhoidosta. Esittelen, miten perheessä jaetaan lasten- ja kodinhoito sekä miten vanhemmat tästä neuvottelevat. Tämän jälkeen esittelen, mitä isät ovat kertoivat vanhemmuudesta ja isyydestään.

7.1 Lastenhoito

Haastatteluissa puhuttiin paljon lastenhoidosta. Haastatteluiden perusteella kaikki isät osallistuivat lastenhoitoon. Haastatteluissa kysyttiin isiltä, minkälainen on perheen tavallinen päivä ja useimmat isät kuvasivat melko yksityiskohtaisesti, miten perheen päivä etenee ja mitä lasten kanssa tehdään. Isät osallistuivat haastatteluiden perusteella aktiivisesti lasten ruokailuihin, leikkimiseen, hoitoon viemiseen ja aamu- ja iltatoimiin.

Tavallisen päivän kuvailusta pääsi hyvin selville siitä, mistä asioista perheen päivä koostuu. Haastateltujen kuvauksista kävi ilmi, että perheiden arjessa on paljon rutiineja ja asioita toistetaan samoilla kaavoilla. Haastateltavien arki vaikutti kiireiseltä, mitä se pienten lasten vanhemmilla usein on. Voisi kuvitella, että arjen rutiinit ja tottumukset tarjoavat haastatelluille samalla lepoa (ks. Jokinen 2005, 11).

Pari isää kertoi millaiseksi he kokevat lastenhoidon. Isät kuvailivat lastenhoitoa rankaksi hommaksi ja toisaalta taas rutiininomaiseksi ja aivoja puuduttavaksi, höperöittäväksi, asiaksi.

” Kyl siin ehti sitten, mä esimerkiks kävin yliopistolla opiskelemassa vähän ja, tekeen sellasia asioita mihin ei ehkä ollu sit varautunu (-) [0:05:39 puhelu päättyi]. Keväällä kävin sit vähän sivistämässä itseäni koska lastenhoito on kuitenkin aika sellasta rutiinimaista ja, välillä aika aivoille puuduttavaa hommaa.” Haastattelu 3

” Ja nyt kun, se on aika rankkaakin hommaa, tommonen pieni, reilu yksvuotias niin, sitä ei voi muutamaks sekunniksaan jättää valvomatta tai se nappaa jostain jonkun vaarallisen esineen tai kiipee johonkin ja putoaa, se on aikamoista” Haastattelu 6

Lastenhoidon kuvailu rutiininomaiseksi ja aivoja puuduttavaksi asiaksi kuvaa hyvin sitä, että arkiset rutiinit voivat tuntua tylsiltä ja uuvuttavilta (Jokinen 2005, 11) ja moni ilmaisi kaipaavansa tukea lastenhoitoon.

Lastenhoitoon liittyen suurimmalla osalla haastatelluista oli käytettävissä tukiverkostoa. Suurimmassa osassa haastatelluista nousi esille isovanhemmat tärkeimpänä tukiverkostona ja apuna lastenhoitoon liittyen. Isovanhempien avusta oltiin iloisia, mutta esille tuli myös ajatuksia siitä, ettei aina halua pyytää apua ja jos ei varsinaista tarvetta lastenhoidolliseen apuun ollut, ei haluttu viedä lapsia hoitoon turhaan. Tukiverkoston kuuluvaksi nimettiin isovanhempien lisäksi myös ystäviä, lasten kummeja ja omia sisaruksia. Kaikilla haastatelluilla ei kuitenkaan ollut käytettävissä tukiverkostoa lastenhoitoon ja he pärjäsivät oman perheen kesken lastenhoidosta.

”Ei me oo saatu. Meillä asuu vanhemmat 500 kilometrin päässä molemmilla ja, ketään sukulaisii ei oo 300 kilometrii lähempää. Ei meil oo siis, ei oo sellasii tuttujakaan. Joskus kun on ollu niin että mä oon ollu kotona ja laps on sairastunu, ja mun on pitäny mennä apteekista hakeen jotain, niin sit mä oon pyytäny jotain, soittokavereita tai opiskelukavereita, sillon kun opiskelin, niin että ne on tullu käymään, puoleks tunniks, tunniks, et mä oon käyny apteekista hakeen sit sen lääkkeen. Mut et ei meillä oo et kyllä me ollaan aikalailla kahestaan, selvitty.” Haastattelu 6

”Me ei oikein osata ku, jos ei oo tarvetta ni me ei osata silleen vaan viedä että, ottakaa nää nyt vaan hetkeks. Sit jotenki sitä, kokee ehkä vois sanoo ehkä velvollisuudekseen pitää lapsistaan huolta. Mutta, ku ei oo tarvetta (niin sitä) [0:20:33] ehkä säästelee myöskin niitä kertoja sitten voi pyytää.” Haastattelu 12

Isiltä oli kysytty haastatteluissa, miten he sopivat lastenhoidosta, jos lapsi sairastuu ja kumpi vanhemmista lasta silloin hoitaa. Pääsääntöisesti isät kertoivat, että sopivat lapsen sairastuessa lapsen hoitamisesta tapauskohtaisesti ja mahdollisuuksien mukaan vuorotellen. Vanhempien työtilanteet ja työn joustomahdollisuudet vaikuttivat neuvotteluihin. Osan työ oli joustavampaa ja osalla oli myös mahdollisuus tehdä etätöitä. Parissa haastattelussa myös mainittiin, että jos vanhemmat eivät itse pysty jäämään kotiin, apuun saatetaan pyytää isovanhempia. Esille ei noussut sellaista vastausta, jossa hoitovastuu oli täysin vain toisella vanhemmalla.

” Me ollaan sovittu että, melkeinpä vuorotellen” Haastattelu 4

” Se riippuu tilanteesta. Pääsääntöisesti toi vaimo jää pois, koska hänen työtilanteensa (--) [0:27:04] helppo jäädä mutta kuitenkin semmonen, et pystyy jäämään paremmin ehkä pois töistä. Ni se on jos se on tietysti kesken päivän ni sitten mä käyn hakemassa, lapsen pois. Se vähän riippuu ni tilanteen mukaan mennään sitte et mitenkä, mitä nyt sattuu sit. Mut aika usein se on toi vaimo joka on jääny sit kotio.” Haastattelu 12

Kuvaukset, joissa lapsen hoidosta lapsen sairastaessa pyrittiin sopimaan mahdollisuuksien mukaan vuorotellen, kuvaavat jaetun vanhemmuuden ajatusta, kun hoivatyö pyritään puolittamaan vanhempien kesken (Vuori 2003, 54). Kumpikin vanhemmista oli yhtä kykenevä hoitamaan lasta tässä tapauksessa.

7.2 Lastenhoito, kodinhoito ja roolijako

Seuraavaksi esittelen mitä isät kertoivat vanhempien keskinäisestä roolijaosta lasten- ja kodinhoidon suhteen. Melkein kaikissa haastatteluissa nousi esille, että mitään suuria roolijakoja lasten- ja kodinhoidossa ei ollut vanhempien kesken. Kuten jo aiemmin mainitsin, isät osallistuivat lasten jokapäiväiseen arkeen hoitoon viennin, hoidosta hakemisen, ruokailuiden ja leikkihetkien kautta. Isät kertoivat, että mahdolliset jaot, joita heillä oli, olivat syntyneet luonnollisesti, mikä tukee sukupuolitapaisuutta koskevien tutkimusten havaintoja (Jokinen 2005; Husso 2016). Parista haastattelusta nousi esille isien kertoman mukaan halu jakaa vanhemmuus ja taakka tasan. He esimerkiksi kertoivat, etteivät jaa kotitöitä vaan tekevät ne tasapuolisesti yrittääkseen helpottaa toisen arkea ja esimerkiksi hoitivat yöheräämiset vuorooin, koska oli vain pakko jakaa taakka tasan. Näin toimimalla haluttiin myös antaa lapsille esimerkki siitä, että ei ole erikseen miesten ja naisten töitä.

” Joo, ei oo jaettu, mitään että sie piät huolen just tosta ja sie tosta ja siin on raja keskellä, ja yli ei saa mennä. Päinvastoin, et yritetään helpottaa kummankin, sitä arkee.” Haastattelu 1

” Jossain vaiheessa meillä oli vuoroyöt. Mut nekin liitty just semmoseen aikaan et lapset ei nukkunu, et tavallaan oli pakko jakaa, taakka vaan tasan. Mut se taakanjako enemmän just liittyny semmoseen sylissä kantamiseen, missä nukutetaan tai sitten, kun ei vaan kädet enää jaksa ja sit vaihdetaan vuorotellen sitä semmosta tai sit just sitä, tämmöstä lepoa että..”

Haastattelu 3

Vaikka haastateltavat kertoivat, ettei suuria roolijakoja lasten- ja kodinhoidossa ollut, mielenkiintoiseksi tulee se, tiedostavatko isät kaikki pienetkin jaot vai onko tavoista tullut niin arkipäiväisiä ja osa rutiineja, ettei niihin enää kiinnitä huomioita? Halu jakaa vanhemmuus ja ”taakka” tasan, kuvaavat esimerkillisesti jaettua vanhemmuutta. Jaetussa vanhemmuudessa ajatuksena on, että vanhemmuus on hoivatyötä, joka tulee puolittaa molempien vanhempien kesken ja molemmat vanhemmat osallistuvat yhtä paljon hoivaamiseen (Huttunen 1999, 186-187).

Yksittäisiä asioita, jotka kuuluivat pääsääntöisesti vain toiselle vanhemmalle, oli useita. Yksi isä kertoi, että puolison vastuulla oli ruokajärjestelyt ja vaatteet ja isän vastuulla oli kylvettämiset, leikkimiset ja ulkoilutus. Isä oli ottanut itselleen ulkoilutusvastuun, koska hän halusi antaa äidille omaa aikaa. Toinen isä kertoi vastaavasta järjestelystä, jossa äiti huolehtii pääsääntöisesti ruoasta ja isä leikittämisestä ja ulkoiluttamisesta.

” Koska, isälle ehkä se alkuvaihe missä lapsi on vielä silleen avuton et se tarvii imetystä ja, muuta enemmän. Niin sitte ku meil oli ihan puoliso on ihan rintaruokkinu että.. Niin et se mun rooli ei oo..

Et sit on sellast muuta puuhaa mitä on lapsen kylvettämiset ja muut on ollu sit ehkä enemmän mun vastuulla. Mut et sit selvästi nyt ku on jo semmosta että leikitään ja touhutaan yhdessä enemmän niin..

Joo ja sit ehkä.. Jotekin siinä ainaki vauvavaiheessa niin, se oli tavallaan myös semmonen tapa antaa äidille vähä omaa aikaa että mä otan niinku ulkoilujutut ja lapsen päiväunikärryttelyjä ja iltaunikärryttelyjä sillon ku lapsi vielä nukku enemmän. Niin että mä otan ne, hoitaakseni” Haastattelu 2

” Se on, en sano että se ois mitenkään siinä että mä oon mies mut emmä kyllä oo koskaan oikein vaatteiden ostost tykännykään. Ja sitte toiselle se on, luontasta ni emmä lähe siihen sitte sotkemaan turhaan. Haastattelu 4

Vaikka aineistossa ei noussut esille suuria jakoja, pieniä jakoja kuitenkin mainittiin. Nämä pienetkin jaot kuvaavat sitä, että perheissä arki ja rutiinit ovat vahvasti läsnä. Osa edellä mainituista kuvauksista sopii hyvin yhteen sen kanssa, että lasten hoito voidaan jakaa hoitamiseksi ja huoltamiseksi. Naiset huoltavat ja hoitavat, mikä tarkoittaa sitä, että naiset katsovat, että lapsella on vaatteita puettavaksi, ruokaa kaapissa ja että lapsi toimii päivän

aikataulun mukaan. Miehet taas hoitavat, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että miehet leikkivät lasten kanssa, ulkoilevat ja huolehtivat harrastuksista. (Jokinen 2005, 46).

Yhdessä haastattelussa isä hoiti laskut ja päivällisen, äiti hoiti aamu- ja iltapan syöttämiset sekä vaatteisiin liittyvät jutut, mutta molemmat vanhemmat kävivät lasten kanssa puistossa ja ulkona sekä neuvolakäynnit hoidettiin yhdessä tai erikseen.

” Että siinä ei oo kyllä, semmosta jaottelua. Jos vielä jostaki koittas keksiä jonkun jaottelun että mitä toinen tekkee ja toinen ei niin.. [mieltii 9 s] Ei kyllä tuu. Kyllä, kaikki urheilut ja kaikki niitten kans piirtämiset ja pellaamiset nii on aika fifty-fifty.”

Haastattelu 9

Edellinen sitaatti kuvaa sitä, että vaikka molemmat vanhemmat osallistuivat lasten hoitamiseen, ei isä kuitenkaan osallistunut siihen enempää kuin äiti. Yleensä jakoja perusteltiin sillä, että jaot tulivat luonnollisesti eikä niistä käyty suuria neuvotteluja. Luonnolliset jaot usein ilmentävät sukupuolitapaista työnjakoa (Husso 2016, 70). Kun arkista tapaa ja toimintaa toistetaan, se alkaa tuntua vastaansanomattomalta ja luonnolliselta.

Parissa haastattelussa tuli esille, että lapsen hoito on pääsääntöisesti äidin vastuulla. Yksi haastateltava kertoi, että äiti huolehtii enemmän lapsesta ja antaa sitten isälle ohjeita, mitä pitää tehdä. Toinen haastateltava taas kertoi, että äidillä on ollut päävastuu, koska isän kaikki aika on mennyt töiden tekemiseen ja seuraavan päivän suunnitteluun. Haastateltava kertoi, että yrittää nyt mennä sopivaan väliin auttamaan ja osallistumaan kun on kotona.

” Joo, ei oikeastaan. Sillai että lapsen äiti ehkä enempi on se joka huolehtii sillai lapsesta, ja kertoo sitten isälle että kylvetä lapsi tai anna lapselle ruokaa, vaihda vaippa, tällöisiä asioita. Mutta periaatteessa ei oo konkreettisesti sovittu. Sanotaan että yleensä toi ruokailu, syöttämisen tekee äiti, koska se onnistuu paremmin.” Haastattelu 5

” Mä oon ollu vähän sivus, kun mä oon ollu töissä ja sit kun mä oon tullu töistä niin mun on ollu pakko nukkuu hetki ja sen jälkeen mun on pitäny alkaa valmisteleen seuraavaa päivää et mä oon ollu oikeestaan kellon ympäri tehny töitä. Eliikkä mä oon nähny tän kuvion ja nyt kun mä jäin työttömäksi niin mul on nyt ollu tällönen onni, yrittää livahtaa mukaan siihen arkeen, siinä kohdas mikä parhaiten sopii.” Haastattelu 6

Näistä haastatteluista voidaan päätellä, että perheissä työnjako ja lastenhoito jaetaan perinteisten mallien ja sukupuolitapojen mukaisesti. Äidin vastuulle kuuluu lastenhoito ja isä

auttaa siinä, jos ehtii ja äiti on kertonut mitä isän pitää tehdä. Perheen isälle ei vastuu lasten- ja kodinhoidosta kuulu vaan isän rooli on olla auttajana, jos äiti tarvitsee apua (Eerola 2009, 24). Voidaan päätellä, että näiden haastatteluiden isille lastenhoito ei tunnu luontaiselta toiminnalta.

Muutamassa haastattelussa tuli ilmi, että vanhemmat ovat käyneet paljonkin keskusteluja ja neuvotteluja. Keskusteluja oli käyty ajankäytöstä, lasten kasvatuksesta ja hoidosta sekä kotitöiden tekemisestä.

” Meillä oli aikasemmin muistaakseni vähän enempi sillei erimielisyyksiä. Etenkin silloin kun lapsi oli oikein nuori. Mutta me on pyritty siihen että me keskustellaan asioista, ja tavoitteena olis että molemmat on yhtä mieltä siitä miten lasta hoidetaan. Ja jos jommallakummalla on jotain isoja, noh, jotain puutteita lapsen hoidossa, niin toinen vanhempi sitten sanoo että tässä vois parantaa ja tämän takia vois parantaa ja yleensä on, jonkinlaiseen sopimukseen päästy asioista.” Haastattelu 5

”Siihen on ainaki pyritty että neuvotellaan ja keskustellaan että välillä joutuu, menee siihen yhteenotonkin puolelle. Se on tää ajankäyttö, tietysti yks varmaan suurimpia. Sitten on asioita joita olettaa toisen tekevän taikka, toimivan tietyllä tavalla niin sit ku se ei meekään niin. Molemmat välillä ehkä vähän, ottaa sitä omaa tilaa, sillä tavalla et se ei välttämättä käy toisen, suunnitelmiin niin, niistä pääsääntöisesti tulee sitte, semmosta et jouvutaan vähän sumplimaan ja neuvottelemaan.” Haastattelu 7

Neuvottelut ja keskustelut kuuluvat arkeen ja samalla niiden kautta käydään valtataisteluja (ks. Jokinen 2005, 11). Myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että uuden perhe-elämän alussa kotitöistä sopiminen aiheuttaa eniten ristiriitoja perheessä. Kuitenkin, käymällä neuvotteluja ja keskusteluja, vanhemmat voivat sopia siitä, millainen roolijako perheessä on.

7.3 Isyys ja vanhemmuus

Isät mainitsivat haastatteluissa myös muita asioita, joka liittyivät isyyteen ja vanhemmuuteen. Asiat olivat enemmänkin positiivisia kuin negatiivisia. Muutamassa haastattelussa tuli esille negatiivisena puolena maininta, että pikkulapsivaiheessa arki on rankkaa, on univelkoja ja väsymystä. Lisäksi muutamassa haastattelussa nousi esille huoli lapseen liittyvänä asiana ja perheen taloudellisen toimeentulon näkökulmasta.

” Mut sit meillä oli tää, tää väli taas tää niinku, 2-6 kuukautta niin tää oli aika semmonen rankka. [7 s hiljaisuus, jatkuu 0:18:56] Siis silleen et oli koko ajan väsyny. Oli jatkuvat hullut univelat ja.. Ja hirmu silleen et vaikka on tosi kivaa ja tosi mahtavaa ihmetellä sitä miten se lapsi, kehittyy niin äkkiä ja kun se ekan kerran kierähtää ja muuta tämmöstä. Et onhan se ihan tosi maagista aikaa mutta, sitten meil oli tollasta refluksiaa lapsen, oireilujen takia niin aika vähäset yöunet. Että mä just mietin et mitä mä muistan toissa joulusta niin mä muistan silleen vaan sen että mä, meen nukkumaan ja ehdin nukkuu jonku kaks kolme tuntia ja herään semmoseen, hirveeseen huutamiseen ja parkumiseen ja sitten lapsi jatkaa siitä suoraa hereille. ” Haastattelu 2

” Kyllähän sitä aina miettii jos lapsi (--) (jottain) [0:15:12] sattuu tai semmosta, onhan se aina pieni huoli et miten pärjää mutta, poika on kehittyny ja kasvanu ihan normaalisti ja, tosi semmonen aktiivinen ja haluaa ite tehdä hirveenä asioita ni ei sen puolesta oo mitään kummempia.” Haastattelu 10

Huolen lapsesta voidaan käsittää kuvaavan isän kiintymystä lapseen, mikä taas kuvastaa isyyteen sitoutumista (Mykkänen & Eerola 2013, 18). Vaikka isät kuvasivat arkea ja vanhemmuutta rankaksi, he samalla myös kuvasivat siitä positiivisia puolia. Voidaan ajatella, että tässä kohtaa vanhemmuuden positiiviset puolet ovat vahvempina piirteinä kuin negatiiviset.

Yksi haastateltavista toi esille negatiivisena asiana sen, että hän oli kokenut vähättelyä sukupuolensa puolesta terveydenhuollossa. Tämän vastapainoksi sama haastateltava mainitsi sen, että silloin kun hän oli ollut lapsien kanssa vanhempainvapaalla, hänestä tuntui, että ulkopuoliset kohtelivat häntä kuin sankaria sen vuoksi, koska hän oli isänä vanhempainvapaalla.

” Ja sit toisaalta, isänä ymmärtää myös tän työttely-termin koska, isä on aika poika kuitenkin, et vaikka terveydenhuollon parissa tai apteekissa tai jossain niin kohtaa sellasta sukupuolittunutta vähättelyä, mikä on [naurahtaa] ollu myös aika sellanen huvittava ilmiö huomata että hetkinen, tältäkö se tuntuu kun sua vähätellään sun sukupuolen takia et sanotaan vaikka että no ethän sä nyt muista näitä kun sä oot isä tai semmosta, ei puhuta, ei kuunnella jos puhuu. Usein hoitajat ei katso päin edes, ne vaan puhuu äidille ja, vaikka äiti on töissä ja mä oon kotona. Se on, [naurahtaa] tavallaan vähä hassuu, mut ehkä se on, ne lokerot tarvitaan molemmissa sukupuolissa tavallaan että miehet kotona (hukkaa) [0:40:09 ep] jotain samaa ajatusta kun mitä naiset (hukkaa) [ep] töissä.” Haastattelu 3

” Mutta täytyy sanoa myös se että jos on isänä himassa niin sitten taas, okei se voittopuolisestihan sitä on sankari. Hyvä et mä muistin mainita tän koska se että jos mä oon himassa ollu vuoden lasten kanssa niin ihmiset sosiaalisissa tilanteissa, ei töissä, et jos näkee tai kulkee lasten kaa kaupungilla niin ihmiset availee ovia ja, sä oot niin kun sankari kun sä oot lasten kaa kotona, isänä, musta tuntuu täs yhteiskunnas, ja sit äiti vaan tekee tavallaan duuninsa. [naurahtaa] Et.. jotenkin tuntemattomat ihmiset tulee sanomaan asioita, kadulla tai semmosta. Et se on, siinä on semmonen sankarin leima kyllä, mikä ei oo mua myöskään haitannu” Haastattelu 3

Oli mielenkiintoista huomata, miten saman haastattelun sisällä voi nousta esille niin vastakkaisia kokemuksia ja näkemyksiä. Isä ei kokenut tulleensa arvostetuksi terveydenhuollon työntekijöiden toimesta, mutta muut ihmiset pitivät isää sankarina.

Näiden asioiden vastapainoksi isät taas kertoivat positiivisia asioita. Haastateltavat kertoivat, että lapsen kanssa on kivaa viettää aikaa ja on hienoa seurata lapsen kasvua ja kehitystä. Kasvuun ja kehitykseen liittyvänä asiana mainittiin myös se, että kun lapsi kasvaa ja alkaa tekemään asioita fyysisemmin ja puhumaan, se tuo isän ja lapsen vuorovaikutusta lähemmäksi toisiaan. Useampi isä odotti sitä, että lapsi kasvaa ja lapsen kanssa voi touhuta aiempaa enemmän, urheilla, harrastaa ja näyttää maailmaa. Samalla kun lapsi kasvaa, myös lapsen omatoimisuus kasvaa ja vanhempien oma vapaa-aika lisääntyy, mikä koettiin myös mukavana asiana. Yksi haastateltavista mainitsikin, että on puhunut muiden isien kanssa siitä, että olisi kiva, jos kaikki lapset syntyisivät kaksivuotiaina.

” Niin se oli silleen kivaa et oikeesti oli aikaa olla sen pojan kaa. Et määh jotenki kyllä, mun on hankala ymmärtää ihmisiä jotka haluaa jotenki äkkiä takasi työelämään. Jotkut isät tuntuu siltä et ne on ihan silleen että ne haluaa syöksyä heti, ekan viikon jälkeen takasin. Niin mä olin kyllä ihan silleen et mä voisin samantien jäädä tästä puoleks vuotta vaan ihmettelemään tätä tyyppiä” Haastattelu 2

” Sit sitä voi hiljaa hymyillä sisään päin ja miettii et, ette tiedä mitä tää mulle merkkää. Niin kyllä se nyt oikeestaan vaan positiivisia asioita liittyy siihen kun lapset kasvaa et.. Niin, aina välillä miesten kesken tulee puhuttu siitä että miehen näkökulmasta se olis kivaa et kaikki lapset syntyis kaksivuotiaina, ja mä en sitä sillä lailla allekirjota, mutta mä ymmärrän sen että, sit kun lapset on kaks niin sit se peli muuttuu vähän sillee et sit voi alkaa tekeen asioita, et ei vaan hoideta. Kyl mä sitä odotan, et voidaan urheilla yhdessä ja voidaan tehdä asiat yhdessä. Haastattelu 3

” Ei tarvii niin paljon sitä, apua joka asiassa. Sehän helpottaa myös vanhemman kohalla että, se alko oleen neljän vanha ni, se ei tarvinu enää niin paljon, joka asiassa apua

et osas hakee ite vähän maitoo jääkaapista, kaikkee tämmöstä. Omatoimisuutta lisäänty ni se helpottaa aina hirveesti.”

haastattelu 12

Osa haastateltavista odotti sitä, että lapsi kasvaa ja vuorovaikutus lisääntyy. On myös aiemmissa tutkimuksissa todettu, että isyyden parhaimpina puolina isät ovat maininneet yhdessäolon, lapsen kanssa puuhailun ja lapsen kehityksen ja kasvun seuraamisen (Paajanen 2006, 67). Sama näkyi myös näissä vastauksissa.

Tässä luvussa esittelin tutkimuksen tuloksia kotitöiden, lastenhoidon ja vanhemmuuden näkökulmasta. Seuraavassa luvussa esitellään tutkimuksen tuloksien pohdintaa suhteessa teoriaan ja kirjallisuuteen.

8. Pohdinta ja yhteenveto

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tuloksia tutkielman alussa esitettyyn kirjallisuuteen. Luku etenee niin, että ensin esittelen teorian suhdetta saatuihin tuloksiin, minkä jälkeen esittelen tutkimuksen toteuttamisen pohdintaa ja jatkotutkimusehdotuksia. Viimeisenä luvussa on yhteenvetovuoro.

8.1 Pohdintaa tuloksista

Ensimmäisenä tutkimuksen tuloksia pohdittaessa oleelliseksi tulee se, että kaikki haastatteluun osallistuneet isät ovat osallistumalla haastatteluun osoittaneet olevansa kiinnostuneita haastattelun teemoista ja näin ollen vanhemmuudesta.

Seuraavaksi esittelen perhevapaisiin liittyvää tulosten pohdintaa. Perhevapaista kertovista tuloksista voidaan päätellä, että perhevapaat jaetaan perheissä pääsääntöisesti perinteisten roolien mukaan. Suurimmassa osassa perheistä äiti piti vanhempainvapaat ja isät pitivät vain heille nimettyjä vapaita. Tämä tukee tutkielman alussa esitettyjä tilastoja ja kirjallisuutta perhevapaiden jakamisesta. Mielenkiintoista isien vastauksissa oli se, että isät kertoivat, että olisivat voineet pitää enemmänkin vapaita. Mutta miksi he eivät pitäneet? Osa kertoi syyksi esimerkiksi työtilanteen, mutta voi myös olla mahdollista, ettei perheissä neuvoteltu siitä, miten vanhempainvapaa käytetään, vaan niiden ajateltiin kuuluvan luonnollisesti äidille. Luontainen jako taas kuvastaa sitä, että perhevapailla oleminen on naistapaista toimintaa ja isät eivät tule pitäneeksi enempää vapaita, kuin isille erikseen nimetyt vapaat. Mielenkiintoisen poikkeuksen teki isä, joka oli vuoden vapaalla töistä ja hoitamassa lapsia kotona. Isä halusi olla kotona omasta tahdostaan. Tämän isän voidaan sanoa kuvaavan sitoutunutta isyyttä. Isän voidaan myös sanoa toimineen naistapaisesti, jäädessään vuodeksi kotiin (Jokinen 2005, 50).

Mielenkiintoista tuloksissa on se, miten moni isä oli kotona lasten kanssa, vaikka ei hyödyntänyt perhevapaita. Aiemmissa tutkimuksissa on kuitenkin tullut ilmi se, että isä ei käytä perhevapaata, koska ei ole työelämässä (Kontula 2018, 12). Mutta olisi kiinnostavaa tietää, kuinka moni isä on silti kotona, vaikka saa jotain muuta perhevapaan estävää etuutta.

Perhevapaiden käytöstä neuvotellessa talous nousi esille useassa eri haastattelussa oleellisena tekijänä. Talous mainittiin syyksi esimerkiksi sille, miksi lapsi laitettiin

päivähoitoon, miksi perhevapaita ei pidetty pidempään ja miksi isät ei pidä perhevapaita. Mielenkiintoista tuloksissa oli se, että lapsen laittaminen päivähoitoon vapautti kotona olevan vanhemman, pääsääntöisesti äidin, työmarkkinoiden käytettäväksi. Vaikka parissa perheessä äiti opiskeli, taloudesta puhuttiin silti niin, että kotona perhevapaalla olevan vanhemman töistä saama palkkatulo on enemmän kuin mitä saisi perhevapaalla ollessa. Talouden osalta vastaukset kuvasivat sitä, että perheiden taloudet perustuivat pääsääntöisesti kahden perheenelättäjän mallille. Tämän voidaan nähdä kuvaavan sitä, että suomalainen perhepolitiikka on perustunut kahden perheenelättäjän mallille (Lainiala 2010, 7).

Talous nostettiin haastatteluissa syyksi myös sille, miksi muut isät eivät pidä perhevapaita. Vaikka isät eivät välttämättä tienneet muiden isien todellisista syistä perhevapaan käyttämättömyydelle, he olettivat sen johtuvan taloudesta. Tämän voidaan nähdä kuvaavan oletusta, että isä on paremmin tienaava vanhempi ja tästä syystä hän ei jää vapaalle. Isän rooli on toimia perheenelättäjänä ja jos isä ei olisi töissä, ei perhe pärjäisi taloudellisesti.

Mielenkiintoinen havainto tuloksissa oli myös se, miten työ ja työnantaja koettiin rajoittavana tekijänä perhevapaiden pitämiseksi. Työnantaja ei esimerkiksi antanut pitää vapaita, tehtiin kompromissiratkaisuja vapaiden pituudesta tai vapaata ei kehdattu pyytää. Tämä osaltaan voi kertoa siitä, että yhteiskunnassamme ei ole vielä hyväksyttävää, että isä jäisi kotiin hoitamaan lasta pidemmäksi aikaa. Vaikka isä haluaisi toimia tasa-arvoisesti, muut tekijät eivät anna isälle mahdollisuutta toimia eri tavalla kuin mihin on kulttuurissamme totuttu. Vaikka muutokset asenteissa tapahtuvat ja siirtyvät käytäntöön hitaasti (Husso 2016, 83), vaikuttaa siltä, että osa isistä suhtautui tasa-arvoisesti ja myönteisesti siihen, että myös isä voi jäädä pitämään perhevapaita.

Isät, jotka olivat olleet perhevapailla, kuvasivat vapaalla oloa kivaksi ajaksi ja kertoivat, että touhuserivät lapsen kanssa kaikkea yhdessä. Isät toivat esille vastauksissaan juuri yhdessäoloon ja leikkimiseen liittyviä asioita, eivät niinkään lapsen hoitamiseen liittyviä. Tämän voidaan nähdä kuvaavan sitä, että äidin on ajateltu huoltavan ja hoitavan lasta, isän vain hoitavan. Äiti huolehtii ruuasta ja vaatteista, isä leikistä ja ulkoilutuksesta (Jokinen 2005, 46).

Toisaalta, isän halu pitää perhevapaita ja olla lapsen kanssa voidaan nähdä kuvaavan isyyteen sitoutumista. Isä osallistuu hoivan antamiseen ja on mukana lapsen arjessa ja vuorovaikutuksessa. Isyyteen sitoutumisen käsitteeseen kuuluu esimerkiksi vuorovaikutus

lapsen kanssa ja isä on läsnä lapsen elämässä (Huttunen 2010, 176; Mykkänen & Eerola 2013, 18).

Haastatteluista nousi esille kahdenlaisia vastauksia perhepoliittisiin mielipiteisiin ja perhevapaisiin liittyen. Haastatteluissa nousi esille ajatuksia siitä, että kotihoidontuki tulisi lakkauttaa, vanhempainvapaiden pituutta pidentää ja mainittiin juuri lapsen oikeudesta päästä päivähoitoon. Toisaalta, aineistossa pidettiin tärkeänä sitä, että perhe saa hoitaa lasta kotona ja valita itse, mikä on omalle perheelle paras vaihtoehto. Myös tukien tasoa haluttiin laskea ja vastaavasti esitettiin, että tukia tulisi nostaa siten, että isien olisi taloudellisesti mahdollista jäädä kotiin. Vastaukset olivat keskenään ristiriitaisia ja esille ei noussut yhtä selkeää yhteisesti jaettua mielipidettä.

Tulevaan perhevapaaudistukseen liittyen vastaukset olivat yhtä ristiriitaiset. Isien kiintiöitä sekä kritisoitiin, että puolustettiin. Tärkeänä teemana tässä kohtaa nousi esille mielipide siitä, että perheiden tulee itse saada päättää miten vapaat käyttävät. Osan haastateltavista mielestä, 6+6+6-malli ei mahdollista sitä, että perheessä jaettaisiin vapaat perheelle parhaalla tavalla. Mallia puolustavat isät olivat sitä mieltä, että isien kiintiöt kannustaisivat isiä käyttämään enemmän vapaita.

Haastatteluista nousi esille näkemyksiä siitä, että ei ole väliä, kumpi vanhemmista on kotona hoitamassa lasta. Toisaalta mainittiin, että on luonnollista, jos äiti käyttää kaikki vapaat. Tässä aiheessa, vastauksia voidaan jaotella kahteen osaan, niihin jotka edustavat perinteistä isyyttä ja niihin, jotka edustavat uutta, sitoutunutta isyyttä.

Seuraavaksi esittelen yhteenvedona pohdintaa perhevapaiden ja teorian suhteesta. Perhevapaiden käytön, jakamisen ja perhevapaisiin ja perhepolitiikkaan liittyvien näkemysten osalta tulokset voidaan jakaa eri isyyden malleihin. Perinteistä isyyttä kuvaavat isät, jotka eivät käyttäneet omia perhevapaitaan ja pitivät luonnollisena sitä, että äiti käyttää kaikki perhevapaat. Sitoutuneen ja uuden isyyden teemoihin sopivat ne isät, jotka pitivät perhevapaita ja kannattivat isille kiintiöityjen osuuksien kasvattamista. Nämä isät myös kertoivat pitäneensä ajasta olla perhevapaalla ja viettää aikaa lapsen kanssa ja olisivat voineet pitää vapaata mielellään vielä lisää. Suhteessa sukupuolten väliseen roolijakoon ja sukupuolitapaisuuteen tässä kohti ilmenee oikeastaan kahdenlaista jakoa. Isät toimivat sukupuolelleen ominaisilla tavoilla jättämällä perhevapaita käyttämättä ja tekemällä töitä

äidin ollessa kotona perhevapailta. Toisaalta, isät kertoivat, että he käyttäisivät enemmän perhevapaita, jos isien kiintiöityjen osuuksien määrä kasvaisi. Herää kysymys, pitäisivätkö isät enemmän vapaita jos se olisi mahdollista, toteuttaisivatko isät tämän käytännössä, jos se olisi jo mahdollista?

Seuraavaksi esittelen lastenhoitoon ja vanhemmuuteen liittyvää tulosten pohdintaa.

Isät kertoivat yksityiskohtaisesti päivän kulusta ja osallistuivat eri toimintoihin päivän aikana. Isät olivat hyvin perillä siitä, mistä perheen päivä koostuu. Päivien voisi sanoa toistuvan rutiinien mukaisesti. Muutama isistä kuvasi lastenhoitoa höperöittäväksi asiaksi. Höperöittävän lastenhoidon voidaan nähdä kuvaavan sitä, että arki voi tuntua tylsältä (Jokinen 2005, 11).

Tukea lastenhoitoon saatiin tukiverkostoilta, jotka suurimmalla osalla perheistä koostuivat vanhempien omista isovanhemmista. Isovanhemmilta saatiin apua lastenhoitoon tarvittaessa, esimerkiksi lapsen sairastuessa ja vanhempien avusta lastenhoitoon oltiin kiitollisia.

Lapsen sairastuessa isät kuvasivat, miten lapsen hoito pyrittiin järjestämään mahdollisuuksien mukaan vuorotellen toisen vanhemman kanssa, vaikka mahdollisuuksiin vuorotella vaikutti molempien työtilanne. Tältä osin katsottuna voidaan ajatella vanhempien toimivan jaetun vanhemmuuden ajatusten mukaisesti. Kummallakin vanhemmalla on vastuu lapsen hoidosta, hoivan antajaksi sopivat molemmat vanhemmat ja vanhemmat pyrkivät vuorottelemaan. Näin ollen vastuu lapsen hoitamisesta ei kasaannu vain toiselle vanhemmalle.

Vanhempien roolijaot lasten hoidon ja kotitöiden suhteen kerrottiin muodostuneen luonnollisesti, minkä voidaan nähdä kuvaavan sukupuolitapaisuutta koskevien tutkimusten havaintoja. Se, mikä koetaan luonnolliseksi, on usein sukupuolitapaista toimintaa (Husso 2016, 70).

Osa isistä kertoi, että pyrkivät jakamaan mahdollisimman paljon tasan, mikä kuvastaa jaettua vanhemmuutta (Huttunen 1999, 186-187). Näin toimimalla kerrottiin näytettävän lapsille esimerkkiä siitä, että ei ole naisten töitä ja miesten töitä. Ratkaisu osoittaa, että on mahdollista toimia eri tavalla, kuin mitä on perinteisesti katsottu miesten töiksi ja naisten töiksi. Kun lapsille annetaan tällainen esimerkki, he eivät välttämättä perusta omaa toimintaa perinteisille käyttäytymismalleille.

Haastateltavat eivät kertoneet suurista eroista lasten ja kodin hoitamisen suhteen, mutta ei voida tietää sitä, pitivätkö isät sukupuolten välisiä työnjakoja luonnollisina. Kuitenkin haastatteluista ilmeni, että yksittäisiä jakoja tuli haastatteluissa esille useita ja ne ilmensivät juuri sukupuolitapaista toimintaa. Isät vastasivat lasten leikkittämisestä ja ulkoiluttamisesta ja äidit vastasivat lasten vaatteista ja ruuasta. Nämä jaot ilmentävät suoraan sitä, miten lasten hoito voidaan jakaa hoitamiseksi ja huoltamiseksi. Naiset hoitavat ja huoltavat, isät hoitavat. Naiset katsovat, että lapsella on vaatteita puettavaksi, ruokaa kaapissa ja että lapsi toimii päivän aikataulun mukaan. Miehet taas leikkivät lasten kanssa, ulkoilevat ja huolehtivat harrastuksista. (Jokinen 2005, 46). Kuvaus ei kuitenkaan sovi kaikkiin vanhempiin, vaan esille nousi myös kuvauksia, joissa molemmat vanhemmat osallistuivat hoitamiseen ja huoltamiseen.

Mielenkiintoista tuloksissa oli se, että kaksi isää kuvasivat lasten hoidon olevan äidin vastuulla ja isän rooli oli auttaa siinä missä pystyy. Tämä kuvasti hyvin perinteistä isyyttä ja sukupuolitapaista toimintatapaa. Haastatteluissa tuli myös esille, että osa vanhemmista neuvotteli ja keskusteli kasvatuksesta ja kotitöiden tekemisestä. Näyttää siltä, että kasvatuksen ja kotitöiden kautta keskustellaan ja neuvotellaan siitä, miten toimitaan yhdessä. Kuitenkaan haastatteluista ei käynyt ilmi, että perhevapaiden kohdalla olisi käyty kovin paljoa neuvotteluja.

Haastatteluhetkellä vain yhden haastateltavan lasta hoidettiin vielä kotona. Edellä mainitut kuvaukset ovat siitä ajasta, kun kumpikin vanhemmista on töissä tai opiskelemassa. Mielenkiintoista olisi tietää, miten lasten hoitaminen ja kotityöt on järjestetty silloin, kun vanhemmista toinen on ollut perhevapaalla ja onko tällöin vastuu kasaantunut vain kotona olevalle vanhemmalle. Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu, että lasten hoitaminen jakautuu tasaisemmin silloin, kun molemmat vanhemmat ovat palanneet työelämään (Paajanen 2006, 39).

Vaikka perhevapaiden käyttö ja jakaminen tapahtuivat perheissä pääsääntöisesti perinteisten roolien mukaisesti, lasten hoitaminen ja kotityöt olivat tasaisemmin jaettuina ja kuvastivat enemmän uuden isyyden ja sitoutuneen isän rooleja. Voi olla, että kotona isät pystyvät helpommin toimimaan arjessa sen mukaan, mikä on heidän arvoilleen sopivaa. He voivat esimerkiksi osallistua lasten hoitamiseen tasa-arvoisesti äidin kanssa. Kotona toimimiseen

eivät vaikuta niin helposti ulkoiset tekijät, kuten työnantaja ja työyhteisö, ja sen takia isien voi olla helpompi jakaa vanhemmuutta ja osallistua enemmän lasten hoitamiseen ja kotitöiden tekemiseen, kun se tapahtuu kodin seinien sisäpuolella.

Isien kertomukset isyydestä ja vanhemmuudesta kuvastivat pääsääntöisesti sitoutunutta isyyttä (Huttunen 2010; Mykkänen & Eerola 2013). Isät kertoivat, että heillä oli huolta lapsesta, mikä kertoo sitoutuneen isän kiintymyksestä lapseen. He kertoivat, että lapsen kasvua ja kehitystä on ollut hienoa seurata. Isät myös odottivat, että lapsi kasvaa, vuorovaikutus lapsen kanssa syvenee ja että lapsen kanssa voi touhuta enemmän. Samalla myös odotettiin sitä, että lapsen omatoimisuus lisääntyy ja vanhempien vapaa-aika kasvaa. Vaikka isät kertoivat nauttineensa pienen lapsen vanhempana olosta ja sen kuvattiin olevan hienoa aikaa, isät vaikuttivat odottavan enemmän sitä, että lapsi kasvaa. Voi olla, että pikkulapsivaihe ei ole isille niin antoisaa aikaa, kuin lapsen myöhäisemmät vaiheet, jolloin lapsen hoivaaminen ei ole niin keskeisessä osassa. Haastatteluiden perusteella isät osallistuivat sitoutuneen isän tavoin lasten hoitamiseen.

8.2 Tutkimuksen teosta ja jatkotutkimusaiheet

Tuloksia olen tarkastellut siten, että kaikkia haastatteluja käsitellään yhtenä joukkona. En ole katsonut tuloksista tarkemmin, että mitä kukin tietty isä on kertonut minkäkin vastauksen kohdalla. Tästä syystä voi olla, että yhden aihealueen perusteella isä on saattanut sopia kuvaukseen aktiivisesta ja sitoutuneesta isästä, mutta toisen aihealueen kohdalla hän on saattanut sopia kuvaukseen perinteisestä isästä. Kiinnostavaa olisi tietää se, mitä perheiden äidit olisivat kertoneet, jos heiltä olisi kysytty näitä samoja asioita. Olisivatko samojen perheiden äidit vastanneet kysymyksiin samalla tavalla kuin isät.

Tehtyä tutkielmaa pohdittaessa tulee mieleen tapoja, joilla tutkimuksen olisi voinut toteuttaa myös toisin. Tutkimuksen olisi voinut rajata vielä tarkemmin. Olin valinnut tutkimuskysymyksiksi melko laajat aiheet, joiden alle mahtui monta alakysymystä. Tutkimuskysymyksen tarkemmalla rajauksella, kirjallisuus ja teoria olisi voinut myös olla tarkemmin rajattu.

Seuraavaksi esittelen mahdollisia ehdotuksia jatkotutkimuksen aiheiksi. Tutkimuksen aineisto oli kerätty vuosina 2016-2017, josta on tutkielman tekohetkellä kulunut useampi vuosi. Olisi

mielenkiintoista tutkia, olivatko tutkimuksen tulokset erilaisia, jos aineisto kerättäisiin esimerkiksi vuonna 2021 ja vallitsevan covid-19 -pandemian aikana. Pandemian takia useat perheet ovat viettäneet tavallista enemmän aikaa kotona ja vanhemmat ovat tehneet etätöitä. Kiinnostavaa olisi saada tietää, onko kotona olemisella vaikutusta totuttuihin sukupuolitapoihin ja jakoon lasten ja kodin hoitamisessa. Kuten tutkielman alussa on mainittu, Suomessa on valmisteilla perhevapaa uudistus. Jos ajatellaan jatkotutkimuksen mahdollisia aiheita, olisi kiinnostavaa tulevaisuudessa tietää, miten perhevapaa uudistus vaikuttaa isien perhevapaiden käyttöön. Lisäävätkö uudet isäkiintiöt isien perhevapaiden käyttöä aiempien tutkimusten ja muiden pohjoismaiden mallien mukaisesti. Kiinnostavaksi tulee myös se, luovuttavatko isät omasta kiintiöstään toiselle vanhemmalle sallitut 69 päivää. Perhevapaiden, lastenhoidon ja kotitöiden jakamisen osalta kiinnostavaa jatkossa tutkia miten muissa kuin heterosuhteelle perustuvissa perheissä jaetaan ja neuvotellaan työnjaosta.

8.3 Yhteenveto

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut perhevapaita, lastenhoitoa ja vanhemmuutta pienten lasten isien kertomana. Tutkielman alussa olen esitellyt perhepolitiikkaa, perhevapaita ja isyyttä sekä lastenhoitoa ja kotitöitä sukupuolten välisen työnjaon näkökulmasta. Tutkielman tutkimuskysymyksinä oli miten isät kertovat perhevapaista ja miten isät kertovat lastenhoidosta ja vanhemmuudesta.

Tutkimuksen tulokset sopivat yhteen aiempien tutkimusten ja kirjallisuuden kautta. Perhevapaiden osalta tuloksista voidaan päätellä, että perhevapaat jaetaan edelleen perinteisten roolien mukaisesti, jolloin äiti pitää kaikki vanhempainvapaat ja on mahdollisesti hoitovapaalla ja isä pitää vain korkeintaan isille kiintiöidyt vapaat. Isät, jotka pitivät perhevapaita, kertoivat kuitenkin, että se oli mukavaa aikaa ja he olisivat voineet pitää vapaita enemmän. Isän perhevapaan käyttämättömyyden syynä olivat usein taloudelliset seikat, työelämä ja se, että vapaiden ajateltiin kuuluvan luonnollisesti äidille. Perhepoliittisiin toimiin liittyen isien vastaukset olivat osin toistensa vastaisia. Perhepolitiikan toimilta toivottiin parempaa taloudellisesta tukea perheille. Tukien toivottiin olevan sellaiset, ettei sillä olisi taloudellisesti väliä kumpi vanhempi olisi kotona. Isien kiintiöiden toivottiin kasvavan ja toivottiin, että perheet saisivat itse valita, miten vapaat käyttävät. Perhevapaiden käytön osalta isät sopivat sekä perinteiseen että uuteen isyyteen.

Lastenhoidon ja vanhemmuuden tuloksista voidaan päätellä, että lastenhoito ja vanhemmuus jaetaan perheissä tasaisemmin kuin perhevapaat. Suurin osa isistä osallistui lastenhoitoon ja kotitöiden tekemiseen, vaikka he tekivät niiden osalta sitä, mikä oli miehelle sukupuolitapaista toimintaa. Isät kuitenkin osallistuivat lastenhoitoon monin eri tavoin ja suurimman osan haastatelluista isistä voidaan sanoa edustavan isää, joka on sitoutunut isyyteensä ja haluaa jakaa vanhemmuutta toisen vanhemman kanssa. He myös kertoivat, kuinka pitivät lapsen kanssa olemisesta ja leikkimisestä. Isät odottivat, että lapsi kasvaa ja sitä mukaa vuorovaikutus lisääntyy, eikä yhdessäolo ole enää niin keskittynyt hoivan antamiseen.

Tulokset sopivat yhteen aiempien tutkimusten kanssa. Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että vaikka isät ovat ottaneet enemmän osaa lasten hoitamiseen ja kotitöiden tekemiseen, on päävastuu niistä edelleen äideillä. Perhevapaiden ajatellaan edelleen kuuluvan äidille ja isät käyttävät heille kiintiöidyt vapaat. Vaikka isien ajattelussa ja arvoissa on voinut tapahtua muutosta ja vanhemmuus halutaan jakaa tasan tai ainakin tasaisemmin, käytännön tasolla se ei vielä toteudu. Nähtäväksi jää, kuinka kauan kestää, ennen kuin isät osallistuvat lasten hoitoon yhtä paljon kuin äidit ja vauhdittaako tulevan perhevapaauudistuksen suuremmat isäkiintiöt tätä muutosta.

9. Lähteet:

- Aalto, Ilana (2010) Katsaus isyyden historiaan sääty-yhteiskunnasta nykyaikaan. Teoksessa Johanna Mykkänen & Ilana Aalto (toim.) Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisusarja 34. Elektroninen aineisto, 10 – 38. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/1isyydenihanteet.pdf> Viitattu: 24.3.2021.
- Anttonen, Anneli & Valokivi, Heli & Zechner Minna (2009) Johdanto. Teoksessa Anneli Anttonen, Heli Valokivi & Minna Zechner (toim.) Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki. Tampere: Vastapaino. E-kirja. 7 – 15.
- Anttonen, Anneli & Zechner, Minna (2009) Tutkimuksen lähestymistapoja hoivaan. Teoksessa Anneli Anttonen, Heli Valokivi & Minna Zechner (toim.) Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki. Tampere: Vastapaino. E-kirja. 16 – 53.
- Anttonen, Anneli & Häikiö, Liisa & Kolbeinn, Stefansson & Sipilä, Jorma (2012) Universalism and the challenge of diversity. Teoksessa Anneli Anttonen, Liisa Häikiö & Kolbeinn Stefansson (toim.) Welfare State, Universalism and Diversity. Celtenham, UK: Edward Elgar, 1 – 15 . ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=928405>.
- Bianchi, Suzanne M & Milkie, Melissa A (2010) "Work and Family Research in the First Decade of the 21 st Century." Journal of Marriage and Family 72:3, 705 – 725. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00726.x> Viitattu 14.5.2020.
- Borchost, Anette (2012), Reassessing woman friendliness ant the gender system: feminist theorizing about the Nordic welfare model. Teoksessa Anneli Anttonen, Liisa Häikiö & Kolbeinn Stefansson (toim.) Welfare State, Universalism and Diversity. Celtenham, UK: Edward Elgar, 106 – 120. ProQuest Ebook Central. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=928405>.
- Eduskunta (2021) Perhevapaaudistus. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/perhevapaaudistus.aspx Viitattu: 29.3.2021.
- Eerola, Petteri (2009) Lapsikeskeisempi isyys – kolme tarinaa nuorten koulutettujen miesten astumisesta isyyteen. Nuorisotutkimus. 27:2, 15 – 28. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1755181> Viitattu: 21.3.2021.
- Eerola, Petteri (2015) Hoivaisuus kulttuurisena valtavirtana. Katsaus suomalaisten miesten isyyskertomuksiin. Yhteiskuntapolitiikka 80:4, 414 – 419. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015120722968> Viitattu: 21.3.2021.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. E-kirja.
- Esping-Andersen, Gosta (1999) Social Foundations of Postindustrial Economies. Oxford: Oxford University Press, Incorporated 1999. ProQuest Ebook Central. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=3052767>.
- Haataja, Anita (2004) Pohjoismaiset vanhempainvapaat kahden lasta hoitavan vanhemman tukena. Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti 12:1, 25 – 48. <https://journal.fi/janus/article/view/50250> Viitattu: 21.3.2021.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2008) Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. E-kirja.

Husso, Marita (2016) Sukupuoli ruumiillisuutena, tapaisuutena ja elettyinä suhteena. Teoksessa Marita Husso & Risto Heiskala (toim.) Sukupuolikysymys. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. 67 – 83.

Huttunen, Jouko (1999) Muuttunut mies ja muuttuva isyys. Teoksessa Arto Jokinen (toim.) Mies ja muutos. Tampere: Tampere University Press. E-kirja. 169 – 193.

Huttunen, Jouko (2001, Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: Ps-Kustannus.

Huttunen, Jouko (2014) Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Petteri Eerola & Johanna Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus Oy. E-kirja. 179 – 196.

Jokinen, Eeva (2005) Aikuisten arki. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja

Jyväskylän yliopisto (2020) Childcare.

<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/kotisivut/childcare> Viitattu:1.12.2020.

Kela (2020) Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2019. Kela. Helsinki. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020050625455> Viitattu: 12.4.2021.

Kela (2021) a. Äitiysraha. <https://www.kela.fi/aitiysraha> Viitattu: 29.3.2021.

Kela (2021) b. Isyysraha. <https://www.kela.fi/isyysraha> Viitattu: 29.3.2021.

Kela (2021) c. Vanhempainraha. <https://www.kela.fi/vanhempainraha> Viitattu: 29.3.2021.

Kela (2021, d. Lastenhoidon tuet. <https://www.kela.fi/web/selkosuomi/lastenhoidon-tuet> Viitattu: 29.3.2021.

Kontula, Osmo (2018) Perhebarometri 2018. 2020-luvun perhepolitiikkaa. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E52/2018.

https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/d62c37b5-2020-luvun-perhepolitiikka_baro2018.pdf Viitattu: 23.3.2021.

Lainiala, Lassi (2010) Perhebarometri 2010. Perhepolitiikan uudet tuulet – Perheen paluu. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E39/2010.

<https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/5b538628-perhebarometri-2010.pdf> Viitattu: 22.3.2021.

Lammi-Taskula, Johanna (2003) Isät vapaalla: ketkä pitävät isyys- ja vanhempainvapaata ja miksi? Stakes. Yhteiskuntapolitiikka-YP 68:3, 293 – 298. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116911> Viitattu:21.3.2021.

Lammi-Taskula, Johanna (2007) Parental Leave for Fathers? : Gendered Conceptions and Practices in Families with Young Children in Finland Helsinki: Stakes. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7122-3>

Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna & Närvi, Johanna (2017) Isien perhevapaat. Teoksessa: Minna Salmi & Johanna Närvi (toim.) Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Helsinki:

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2017. 105 – 134. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-884-5> Viitattu: 25.3.2021.

Mesiäislehto-Soukka, Helinä (2005) Perheenlisäys isien kokemana- fenomenologinen tutkimus. Oulu: University of Oulu. <http://urn.fi/urn:isbn:9514277260> Viitattu: 16.5.2020.

Miettinen, Anneli (2017) Kolme myyttiä perhevapaista – Pohjoismaiden vanhempainvapaat vertailussa. Väestöntutkimuslaitos. Ajatushautomo Agenda. <https://www.agenda.fi/wp-content/uploads/2018/04/Kolme-myytti%C3%A4-perhevapaista-lopullinen-nettiversio-17.10.2017-1.pdf> Viitattu: 16.5.2020.

Mykkänen, Johanna (2010) Isyyden tutkimus Suomessa 1990- 2010. Teoksessa Johanna Mykkänen & Ilana Aalto (toim.) Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisusarja 34. Elektroninen aineisto, 39 – 76. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/1isyydenihanteet.pdf> Viitattu: 24.3.2021

Mykkänen, Johanna & Eerola, Petteri (2013) Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana. Kasvatus 44:1, 17 – 29. https://www.researchgate.net/publication/317662555_Isyyteen_sitoutuminen_ja_isan_vastuu_esikoisisien_kertomana Viitattu:19.3.2021.

Närvi, Johanna (2017) Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Teoksessa Minna Salmi & Johanna Närvi (toim.) Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2017. 64 – 104. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-884-5> Viitattu: 25.3.2021.

Paajanen, Pirjo (2006) Perhebarometri 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Helsinki: Väestöliitto. Katsauksia E 24/2006. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/a1a2b840-perhebarometri-2006.pdf> Viitattu: 23.3.2021

Raijas, Anu & Sailio, Marjaana (2012) Arjen ristiriitoja pikkulapsiperheissä. Nettikeskustelun analyysi. Janus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti. 20:4, 316 – 333. <https://journal.fi/janus/article/view/50672> Viitattu: 21.3.2021.

Rantalaiho, Minna (2003) Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. 202 – 229.

Repo, Katja (2012) Lasten kotihoidon tuen merkitykset käyttäjän arjessa. Teoksessa Jorma Sipilä, Minna Rantalaiho, Katja Repo & Tapio Rissanen (toim.) Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki. Tampere: Vastapaino.

Salmi, Minna (2006) Syntyvyys vai työllisyysaste? Stakes. Yhteiskuntapolitiikka-YP 71:4, 416 – 423. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117257> Viitattu: 21.3.2021.

Salmi, Minna & Lammi-Taskula, Johanna (2002) Mitä pienten lasten vanhemmat haluavat perhepolitiikalta. Stakes. Yhteiskuntapolitiikka-YP 67 : 6, 578 – 583. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116855> Viitattu 23.3.2021.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2021) Perhevapaaudistus. <https://stm.fi/perhevapaaudistus> Viitattu: 29.3.2021.

Sevón, Eija & Malinen, Kaisa & Murtorinne-Lahtinen, Minna & Mykkänen, Johanna & Rönkä, Anna (2016) Kumman vuoro? Kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle annetut perustelut epätyypillisen työajan perheissä. Työelämän tutkimus, 14:3, 295 – 310. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201701031048> Viitattu: 17.3.2021.

Sponsler, Wendy, Weatherspoon Christopher, Weatherspoon Deborah & Campbell Dorothy (2015) Fear of Fatherhood. International Journal of Childbirth Education. 30:1, 33 – 37. https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1061&context=sn_pubs Viitattu: 10.5.2020.

Terävä, Johanna & Kuukka, Anu & Alasuutari, Maarit (2018) Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? Vanhempien puhetta 1-2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista. Yhteiskuntapolitiikka 83: 4, 349 – 359. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018092036136> Viitattu: 10.2.2021.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos a (2019) Perhevapaiden käyttö ja kustannukset. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/perheet-ja-vanhemmuus/perhevapaiden-kaytto-ja-kustannukset> Viitattu: 24.11.2019.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos b (2019) Perhevapaaajärjestelmä ja korvaukset. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/perhevapaatutkimus/perhevapaaajarjestelma-ja-korvaukset> 18 Viitattu: 24.11.2019.

Tilastokeskus (2018) Isät tilastoissa 2018. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tup/tilastokirjasto/isat_tilastoissa_2018.html Viitattu: 24.11.2019.

Toivanen Minna & Turpeinen, Merja (2008) Työn ja perheen yhteensovittamisen valintojen rajat ja mahdollisuudet. Työelämän tutkimus- Arbetslivsforskning 2/2008 (6.vsk.) 216 – 222. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/download/87532/46414/> Viitattu: 14.5.2020.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. E-kirja.

Työsuojelu (2021) Perhevapaat. <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/muut-vapaat-tyosta/perhevapaat> Viitattu: 29.4.2021.

Valtanen, Tero (2020) Lasten kotihoidontuki heikkenee Helsingissä, 900 miljoonaa euroa esimerkiksi koulujen ja metroasemien kunnostamiseen – budjetista päästy sopuun. YLE Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-11640872> Viitattu: 9.12.2020.

Valtanen Tero (2020) Kotihoidontuesta tulossa iso poliittinen kiista- Helsinki leikkaa kuntalisää, ja yhden aikuisen taloudessa se tuntuu: ”Tulot tippuvat noin neljänneksen”. YLE Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-11686075> Viitattu: 9.12.2020.

Vuori, Jaana (2003) Äitiyden ainekset. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. 39 – 63

Vuori, Jaana (2004) Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Ilana Aalto & Jani Kolehmainen (toim.) Isäkirja: Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino. 29-64.

Väestöliitto (2019) Vuoden isät 2019 ovat yhdistäneet onnistuneesti työ- ja perhe-elämän.
<https://www.vae9stoliitto.fi/?x27375=10472678> Viitattu: 30.11.2019.

Ylikännö, Minna (2009) Isien ajankäytöstä: uuden isyyden hidas esiinmarssi. Yhteiskuntapolitiikka-YP
74 : 2, 121 – 131. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117582> Viitattu: 21.3.2021.